

SAVONIA
AMMATTIKORKEAKOULU

OIS-SOI!

Open Innovation Space - Suuntana Oppimisen Ilo

Kohti työelämäläheistä ja opiskelijakeskeistä koulutusinnovaatiota

Marja Gröhn-Rissanen, Mirja Kontio ja Sanna Laulainen (toim.)

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Julkaisutoiminta

PL 6 (Microkatu 1), 70201 KUOPIO

p. (017) 255 6000, www.savonia.fi

1. PAINOS

Tämän teoksen kopioiminen on tekijänoikeusasetuksen (574/95) mukaisesti kielletty lukuun ottamatta Suomen valtion ja Kopiosto ry:n tekemässä sopimuksessa tarkemmin määriteltyä osittaista kopiointia opetustarkoituksiin. Teoksen muunlainen kopiointi tai tallentaminen digitaaliseen muotoon on ehdottomasti kielletty. Teoksen tai sen osan digitaalinen kopioiminen tai muuntelu on ehdottomasti kielletty.

Copyright © 2014

ISBN: 978-952-203-184-6

ISSN: 1795-0848

JULKAISUSARJA D4/1/2014

TAITTO SIRPA HIETALA

Open Innovation Space (OIS) -hanke
1.5.2010-30.9.2013

EU on osallistunut hankkeen rahoitukseen.

TOIMITTAJAKUNTA

Marja Gröhn-Rissanen

Lehtori, terveystieteet

Savonia-ammattikorkeakoulu

Mirja Kontio

Lehtori, kulttuuriala

Savonia-ammattikorkeakoulu

Sanna Laulainen

Yliopistonlehtori, sosiaali- ja terveyshallintotiede

Itä-Suomen yliopisto

MUUT KIRJOITTAJAT

Aija Hietanen

Lehtori, terveystieteet

Savonia-ammattikorkeakoulu

Anne-Leena Juntunen

Lehtori, sosiaali- ja terveystieteet

Savonia-ammattikorkeakoulu

Paula Leinonen

Muotoilija (AMK)

Savonia-ammattikorkeakoulu

Eija Partanen-Kivinen

Lehtori, terveystieteet

Savonia-ammattikorkeakoulu

Helena Pennanen

Lehtori, terveystieteet

Savonia-ammattikorkeakoulu

Mervi Tikkanen

Lehtori, sosiaali- ja terveystieteet

Savonia-ammattikorkeakoulu

Teemu Wilander

Opiskelija, muotoilun koulutusohjelma

Savonia-ammattikorkeakoulu

Sisältö

Miten OIS?.....	4
OIS iholla ja ilolla.....	5
Hinku oppia.....	9
Monenlaista pörinää.....	17
OIS avainkumppanina	24
Opiskelijat OIS-promoottoreina	36
Luovuutta tilOISsa!	44
OIS oppimisprosessina	52
Lähteet	58

Miten OIS?

Mervi Vidgrén
rehtori
Savonia-ammattikorkeakoulu

Savonian OIS-mallin kehittämisessä tarvitaan rohkeutta uudistaa koulutusta ja samalla eri toimijoiden roolia. Opettajien työssä korostuu ohjaajan ja tukijan rooli sekä kumppanuus työelämän kanssa. Oppiminen on yhteisöllistä ja eri toimijoiden kohtaaminen uutta tietoa tuottavaa. Tällä tavoin varmistamme, että koulutus uudistuu ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiiosaaminen vahvistuu.

Kahdessakymmenessä vuodessa Suomeen on luotu yliopistojen rinnalle työelämäprofiloitunut korkeakoulu. Savonia-ammattikorkeakoulukin vietti 20-vuotisjuhlaansa reilu vuosi sitten. Koko olemassaolon ajan ammattikorkeakouluissa on kehitetty koulutuksen sisältöjä ja toteutustapoja. Vuonna 2003 koulutuksen rinnalle tuli tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta, joka osaltaan tukee koulutuksen uudistumista.

Korkeakoulupedagogiikan kehittäminen on nousemassa yhä tärkeämpään asemaan. Ammattikorkeakoulu-uudistuksessa rahoitusmalli muuttuu 1.1.2014 ja sen myötä rahoitus pohjautuu tuloksellisuuteen: keskeistä on opintojen nopea eteneminen, valmistuvat tutkinnot ja työllistyminen. Lisäksi opiskelijapalaute on keskeistä.

Myös seuraavalla strategiakaudella (2013-2016) Savoniassa panostetaan työelämäläheisen oppimisen malliin (OIS-malli). Monialaisen Savonian eri koulutusaloilla sitä toteutetaan toimialoille tyypillisin tavoin. Keskeistä OIS-mallissa on yhteisöllinen oppiminen, jossa oppijana on opiskelijan lisäksi ammattikorkeakoulun ja työelämän asiantuntijat. Savoniassa tutkinto-ohjelmien välille tulee jatkossakin luoda ”OIS-areenoita”, jotka tarjoavat mahdollisuuden erilaisen osaamisen kohtaamiselle. Nämä areenat mahdollistavat työelämän sekä ammattikorkeakoulun asiantuntijoiden ja opiskelijoiden tiedon ja osaamisen vaihdon. On jatkossakin tavoiteltavaa, että OIS-areenalla savonialaisten kanssa on myös Itä-Suomen yliopiston opiskelijat ja asiantuntijat.

On siis oleellista, että monenlainen ja monialainen pörinä voimistuu ja hinku oppimiseen jatkuu voimakkaana meillä kaikilla. Sen avulla turvaamme laadukkaan toiminnan myös tulevaisuudessa.

OIS iholla ja ilolla

Marja Gröhn-Rissanen

OIS-hanke matkalla muutokseen

Savoniassa sana **OIS (Open Innovation Space)** ei jätä ketään kylmäksi; se on uuden oppimisen iloa, tekemisen meininkiä ja flowta, mutta myös epävarmuutta ja ahdistusta aiheuttavaa tunnetta, hyppyä tuntemattomaan. OIS on koko Savonian opetus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa ohjaava tausta-ajattelu, joka koskettaa niin opiskelijoita kuin henkilöstöä.

Ammattikorkeakoulun perustehtävänä on tuottaa korkeakoulutasoista opetusta ja hyviä työelämäosaajia, mihin Savonian OIS-ajattelu myös tähtää. OIS-hanke (2010 – 2013, rahoittajana Euroopan sosiaalirahasto ja Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus) alkoi toukokuussa 2010 ja alustavat linjaukset Savonian **OIS-ajattelulle** määriteltiin toukokuussa 2009 (Vidgrén 2009; Vidgrén & Rissanen 2013). OIS-hanke mahdollisti OIS-ajattelun kokeilun, kehittämisen ja juurruttamisen käytäntöön Savonian eri koulutusaloilla ja yhteistyössä hankekumppaneina toimineiden Itä-Suomen yliopiston kauppatieteen laitoksen ja sosiaali- ja terveysjohtamisen laitoksen kanssa.

OIS-hankkeen kahdeksassa [pilotissa](#) yhteistyössä opiskelijoiden ja henkilökunnan kanssa (osallistujajoukko yli 900 henkilöä) rakennettiin ja testattiin Savonian pedagogista OIS-toimintamallia. Sen avulla opetus-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa vahvistettiin yhteistyössä alueen työ- ja elinkeinoelämän kanssa. OIS-hankkeen piloteissa opiskelijat osana opintojaan kehittivät monialaisesti tuotteita ja palveluja yhteistyökumppanien tarpeisiin. OIS-hanke mahdollisti siis entistä tiiviimmän yhteistyön ja verkostoitumisen työ- ja elinkeinoelämän ja Itä-Suomen yliopiston kanssa. OIS-hankkeen tavoitteena oli sekä monialaisen osaamisen että tutkivan ja kehittävän otteen avulla tukea Itä-Suomen aluekehitystä ja innovaatioiden syntymistä.

OIS-hanke kohtasi heti hankkeen alkumetreillä Savonian opetus- ja toimintakulttuurin muutoksen, minkä suuri ammattikorkeakoulumurros toi mukanaan. Ilman kulttuurin muutoksen haasteisiin vastaamista OIS-ajattelun mukainen **OIS-oppiminen** ei mahdollistuisi. Näihin muutoksiin OIS-hanke joutui vastaamaan uudenlaisten opettajien ja opiskelijoiden roolien, opetus- ja op-

pimismenetelmien, -välineiden ja -tilojen sekä resurssien ennakoluulottomilla kokeiluilla. OIS-hanke oli mukana Savonian OIS-ajattelua edistävien koulutuspäivien järjestelyissä, uudenlaisten oppimistilojen suunnittelussa, OIS-opetusprosessin ja työelämän toimeksiantojen sitouttamisessa osaksi opetustoimintaa ja uudenlaisten [ideointivälineiden](#) testaamisessa.

Miten OIS?

OIS tulee sanoista Open Innovation Space eli ”avoimen innovaatiotoiminnan tila” (Vidgrén & Rissanen 2013). OIS-ajattelun ominaispiirteitä ovat **toiminnallisuus**, **työelämäläheisyys**, **monialaisuus**, **yhteisöllisyys** ja **opiskelijälähtöisyys**. OIS-oppiminen perustuu lähinnä sosiokonstruktivistiseen ja kontekstuaaliseen oppimiskäsitykseen (Lave 1989; Lave & Wenger 1991; Tynjälä 1999; Engeström 2000) ja mukailee ekspansiivisen oppimisen mallia (Engeström 1999, 380–385). OIS-oppiminen on siis työelämäläheistä oppimista, jossa opiskelijat erilaisissa työelämäläheisissä projekteissa ratkovat autenttisia haasteita. Näissä projekteissa he soveltavat teoriaa käytäntöön ja saavat valmiuksia työelämän asiantuntijatehtäviin. OIS-oppimisessa opetus ja oppiminen (O&O) ja tutkimus- kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (TKI) integroituminen osaksi opiskelijan oppimista on keskeisessä roolissa. Haasteena on tällöin saada henkilökunnan osaaminen läpinäkyväksi ja verkottuvaksi yhteiseksi voimavaraksi.

OIS-ajattelu tarjoaa opettajalle mahdollisuuden hyödyntää omaa osaamistaan ja toteuttaa opetustaan **monimuotoisin menetelmin**.

Opettajan rooli on muuttunut tiedon jakajasta opiskelijan oppimisprosesseja tukevaksi ja mahdollistavaksi toimijaksi, joka omalla asiantuntemuksellaan osallistuu opiskelijan rinnalla työelämäläheisiin projekteihin. Toiminnan keskiössä ovat opiskelijat, jotka aikaisempaa enemmän ovat valmiimpia ja rohkeampia haastamaan koulutusorganisaation menetelmät ja sisällöt sekä opettajat omalla osaamisellaan. Virallisen tutkinto-ohjelmaan vaadittavan opiskelun rinnalle on hankkeen aikana vahvistunut ns. epävirallinen **pörinä**, joka on oppimista parhaimmillaan. Tämän pörinän mahdollistaminen ja tukeminen on ammattikorkeakoulun tärkeä tehtävä, sillä näissä prosesseissa mahdollistuu todellisten innovaatioiden syntyminen. OIS-hankkeessa tehdyt lukuisat [opinnäytetyöt](#), OIS-oppimiseen orientoiva virtuaa-

linen [OIS-peli](#) ja OIS-hankkeen toiminnan kokoava suur tapahtuma, [OIS of Savonia](#) ja sitä mainostava [video](#) kuvaavat OISia ilmiönä parhaimillaan.

Nyt OIS

OIS-hanke eteni alkuhämmennyksestä eli murjotusvaiheesta pörinän ja sulauttavan toiminnan kautta uutta luovaan prosessiin, joka on jotakin uutta ja kiehtovaa.

Hankkeen alkuhämmennys loi hedelmällisen pohjan OIS-ajattelun kehittymiselle Savoniassa, kun aidosti pohdittiin yhteistä näkemystä OISmaisesta tekemisestä. OIS-hanke mahdollisti avoimen dialogisuuden, pohdinnan, rohkeuden toimia toisin, toisten tukemisen ja lisäsi tekemisen huumorimielellä. OIS antoi luvan epäonnistua ja toi onnistumisen iloa. Yhteisen kielen ja ymmärryksen löytäminen mahdollisti toimijoiden uuden tiedon luomi-

sen ja tavoitteiden ja toiminnan selkeyttämisen. OIS-toimijat omina persooninaan ja omalla osaamisellaan olivat luomassa ja oppimassa **OIS-hengessä** hankkeen monialaisissa prosesseissa uutta ilman ”ylhäältä annettuja” toiminnan ”kiveenhakattuja” ohjeita. Ymmärsimme, ettei todellinen OIS-oppiminen muodostu ilman, että uskalletaan toimia toisin ja kohdataan epäonnistumisen tuomat pettymykset.

OIS-hankkeen aikana sekä erilaisissa piloteissa että niitä tutkitessa vahvistui näkemys **tilan** (space) merkityksestä oppimisessa. Se ei tarkoita vain oppimista tukevaa fyysistä tilaa ja oppimisvälineitä vaan myös ”tilaa” oppijan korvien välissä. Se, miten ennakkoluuloton, avoin, rohkea, utelias, kyseenalaistava ja kriittinen on, vaikuttaa paljon siihen, mitä oppii.

Tämä julkaisu on välitilinpäätös, jossa kuvaamme OIS-ajattelua OIS-hankkeen loppuvaiheessa. OIS-ajattelu elää ajassa ja arjessa ja muovautuu jatkuvasti toiminnan ja siinä toimivien henkilöiden kautta. Hanketoimijat ovat olleet kuin ”soturit” perinteitä ravistuttavassa taistelussa ja ovat kestäneet urhoollisesti muutostavastarinnan paineet. Hanketoimijat ovat sisäistäneet sen tosiasian, että huolimatta OIS-hankkeen loppumisesta, ”taistelu” OIS-ajattelun puolesta on vasta alkamassa. Hankkeen kokemusten myötä toivomme OIS-oppimisen leviävän laajemmin koko Savoniaan ja jäävän vaikuttamaan hankkeen jälkeen. Tämän julkaisun yksi tavoite on antaa eväitä uuden oppimiskulttuurin luomiseen ja vahvistamiseen sekä ideoita sovellettavaksi Savonian eri alojen moninaisiin opetuskäytäntöihin.

Tässä e-julkaisussa kuvataan OIS-hanketta keskeisten näkökulmien ja avainpilottien avulla sekä käytännöstä ja kokeiluista käytöteoriaan että teoriasta käytäntöjen suuntaan. Julkaisussa nostetaan esiin OIS-oppimista, opiskelijoiden ennakkoluulottomuutta ja uusia rooleja, työelämäyhteistyön luonnetta, eri toimintojen integroimista monialaisesti ja luovasti, oppimisen tiloja sekä kiteytetään OIS-prosessi törmäyttämökuvauksena.

Projektipäällikkönä on ilo kiittää kaikkia rohkeasti ja ennakkoluulottomasti OIS-hankkeessa mukana toimineita kumppaneita, niin opiskelijoita kuin henkilökuntaakin.

Kiitokset myös OIS-hankkeen rahoittajille, Euroopan sosiaalirahastolle ja Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuskelle, jotka mahdollistivat OISin kehittämisen yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. Erityinen kiitos myös kymmenille [työelämäyhteistyökumppaneille](#), joita ilman OIS-ajattelu ei olisi kehittynyt siksi, mitä se nyt on. Tämän e-julkaisun yhteisöllinen kirjoitusprosessi, jaettu tekstintuottaminen ja refleктоiva työote, on ollut yksi esimerkki OISista ja asiantuntijuuden jakamisesta parhaimmillaan. Siitä lämmin kiitos toimituskuntakumppaneille, Mirja Kontiolle ja Sanna Laulaiselle.

Hinku oppia

Mirja Kontio

OIS - imua ja hinkua

OIS-hankkeessa mietittiin yhteisesti erityisesti sitä, mikä synnyttää hinkua oppia ja mistä syntyy oppimisen imu eli minkälaiset oppimistilanteet vetävät puoleensa. Keskeiseltä vaikutti se, että kaikki oppimistilanteeseen osallistujat pääsevät itse osallistumaan, toimimaan jollain tavalla mukana eri rooleissa kumppaneina ja että he voivat oppia toisiltaan uutta.

Hankkeen kuluessa järjestettiin lukuisia eri työpajoja. Vetäjät ohjasivat niitä **vuoropuhelussa** keskenään ja osallistujien kanssa monimenetelmällisesti. Antoisaa oli yhteistyö Savonian ja Itä-Suomen yliopiston opettajien kesken. Myös opiskelijat järjestivät omia työpajojaan itsenäisesti ja opiskelijavetoisesti (mm. peliprojekti-linkki ja pilvikampanja-linkki). Pajaprosesseissa harjoiteltiin yhteissuunnittelua, yhteisopettajuutta ja työparityöskentelyä. Mikä sitten esti oppimista?

Vanhat viitat - mikä estää yhdessä oppimista?

OIS toteutui prosessina tyypillisessä ammattikorkeakouluympäristössä. Ammattikorkeakoulut toimivat pääsääntöisesti suurina organisaatioina, joissa valtiovalta ohjaa ja joissa toteutetaan aikaisemmin laadittuja opetussuunnitelmia. Isojen tietomäärien ja haasteellisten prosessien hallinnointi on vastuutettu erikseen prosessien omistajille. Savoniassa hierarkia ja hallinnointivas- tuut on määritelty selkeästi ja läpinäkyvyyttä on lisätty luomalla monia avoimia sähköisiä ympäristöjä (esim. Moodle ja henkilös- tön Intranet Santra) ja lukuisia asiantuntijaryhmiä. Joustava työ- kentely ja väljyys eri toteutuksiin on edellä kuvatussa perintei- sessä oppilaitoskulttuurissa haasteellista. OIS-työskentelyssä tuli esiin erityisesti eri alojen välisten, nopeiden ja yllättävien kään- teiden haasteellisuus. Savonian toimintakulttuuri tukee keskitet- tyä ohjausta ylhäältä alaspäin, mutta alhaalta ylöspäin nousevia poikkialaisia prosesseja heikommin. OIS-hankkeessa lähdettiin haastamaan perinteisiä toimintatapoja.

OIS-oppiminen edellyttää **vapaata** ei-hierarkkista **tilaa** ja tasavertaista vuorovaikutusta eri toimijoiden ja osaamisalojen välillä. OIS-hankkeeseen resursoidut toimijat olivat huomattavasti vapaampia luomaan kokeilevia prosesseja ja **pörinätilanteita** kuin kollegat, joilla työresurssit oli sidottu aikaisemmin laadittuun lukujärjestykseen. OIS sai myös moitteita ja vastustusta osakseen tyyliin ”ei mitään uutta auringon alla”, ”se on sitä OISia, ei kuulu minulle” tai ”kun lukujärjestykset ja rakenne estävät, hoidan vain omat työni”. Vanhat viitat näkyivät eri tahoilla kritiikkinä, kiinnostumattomuutena ja konkreetisti reagoimattomuutena uusiin mahdollisuuksiin. Esimerkiksi monialaiseen PasSIO:n työpajaan ei saatu edustajia kaikilta koulutusaloilta lukuisista yrityksistä ja suorista sähköpostipyynnöistä huolimatta. Myös OIS of Savonia -tapahtumaan löysi tiensä vain murto-osa toivotuista opiskelijoista (linkki Sudin kyselyyn). Yksi syy tähän voi olla ohjaavien opettajien oman kiinnostuksen puute ja toive päästä vähemmällä jatkamalla tutulla tavalla. Osallistumattomuus osoitti vanhojen viittojen siis olevan vielä voimissaan, tosin asenneilmasto on muuttumassa.

Mistä OIS-imu syntyy?

Imu ja hinku syntyvät monista tekijöistä yhdessä. OIS-prosessi mahdollisti asioiden kokeilun ja niiden **kehkeytymisen**. Sitoutuneet toimijat, projektipäällikkö, henkilökunta ja opiskelijat ja näiden kaikkien aktiivinen yhteistoiminta olivat välttämättömiä hankkeen onnistumiselle. Lisäksi tärkeää oli, että toimijat olivat aloitteellisia ja valmiita työskentelemään monialaisesti ja **jousta-**

vasti. Tilan, prosessin, ilmapiirin, roolien muuttumisen, **innostuneisuuden**, spontaaniuden, havainnollistamisen ja **hauskuuden** elementit loivat yhdessä OISimaista toteutuksia. OISilaisten into veti mukaansa myös hankkeeseen sitoutumattomia toimijoita.

[OIS of Savonia](#) -tapahtuman aikana järjestettiin PasSIO:n työpaja jkutsuperiaatteella. Pajan ohjasi Savonian ja yliopiston opettajatyöpari soveltaen joustavasti työnjakoa ja karkeaa yhdessä laadittua toteutussuunnitelmaa. Työskentely rytmittyi eri sessioihin, joissa aika kului nopeasti ja energiataso oli korkealla. Pajassa etsittiin yhdessä OISin syvintä olemusta monialaisesti ja -menetelmällisesti. Ryhmässä toivat näkemyksiä esiin osallistujat koulutus-päälliköistä opiskelijoihin. Alle parikymmentä osallistujaa työskenteli tasavertaisesti ja toiminnallisesti. Työpajassa syvennettiin OIS-ymmärrystä yhteistoiminnallisesti pienryhminä ja visualisoi-

tiin omaa ja yhteistä OIS-näkemyistä hahmoilla, kuvilla ja mielikuvatauluilla. Työskentelyn pohjana toimi OIS of Savonia -tapah-
tumassa tuotetut OIS-unelmapilvet ja roskikseen heitetyt oppimi-
sen esteet. Paja tuotti **konkreettista aineistoa** opintojen orienta-
tivaiheen OIS-ajattelua edistävään toimintaan. Työskentely eteni
empatialähtöisesti, eläytymällä uusien opiskelijoiden tilanteeseen
pienryhmissä, ei hierarkkisesti eikä ohjaajakeskeisesti. Pajan työ-
skentelyä dokumentoitiin valokuvaamalla ja videoimalla sekä ke-
räämällä keskeiset tulokset kirjattuna ja visualisoituna kuvataului-
hin. Erityisen antoisaa yhteissuunnittelu oli opiskelijoille, jotka
kokivat tasavertaisuutta henkilökunnan kanssa. Roolien ja tehtä-
vien rajat häipyivät yhteisessä, keskittyneessä työskentelyssä ja
antoivat osallistujille **jaetun asiantuntijuuden kokemuksen**.

Joustavuutta rooleihin

Kuopion Muotoiluakatemia uudisti opetussuunnitelmiaan ja in-
tegroi OIS-ajattelua uusiin projektistudiot-opintokokonaisuuksii-
siin. Projektistudioissa tehtiin monialaisia, työelämläheisiä, eri
vuosikursseja yhdistäviä projekteja läpi lukuvuoden ja työskente-
ly sijoittui keskiviikkopäiviin. Kokonaisuuteen nivottiin O&O ja
TKI-näkökulmat.

Projektistudioiden tavoitteena on kehittää opiskelijan työelämä-
valmiuksia, omia tavoitteita ja urasuuntia. Työskentely kannustaa
itsenäisyyteen ja haasteena on löytää jokaisen oma motivaatio kul-
loiseenkin projektiin. Opetusmenetelminä sovelletaan tekemällä
oppimista ja kokeilevaa toimintaa ja oppimista syvennetään tutki-

van toiminnan lähestymistavoilla, jotka nivoutuvat vuositeemaan.
Työskentelyssä on haasteena mm. yhdistää OPS-sisällöt, työelämä-
läheisyys ja monialaisuus.

Päivi Miettinen tutki OISin toteutumista Kuopion Muotoiluaka-
temian projektistudioiden sisäänajovaiheessa. Tutkimus toteutui
kaikille suunnattuna sähköpostikyselynä ja haastatteluina. Tutki-
mustulosten mukaan projektistudio-malli koettiin pääosin hyö-
dyllisenä, vaikka OIS-periaatteita ei kaikilta osin tunnistettu vielä
toiminnassa. Opiskelijat kokivat projektistudio-työskentelyn he-
delmällisenä, koska se mahdollistaa pitkäkestoisemmat prosessit,
mutta myös haastavana, koska se kuormittaa välillä liikaa. Opis-
kelijat halusivat opiskella **työelämätaitoja**, harjaantua toimimaan
ryhmissä ja tutustumaan lisää toisiin koulutusaloihin sekä verkot-
tumaan eri alojen opiskelijoiden kanssa. Oman ammatin perustai-
tojen harjaantuminen koettiin tärkeäksi kaikissa työskentelyvai-
heissa ja opettajien aktiivinen **ohjaava rooli** perinteisen estradi-
opettamisen sijaan oli keskeistä. Tilojen toivottiin tarjoavan mah-
dollisuuksia myös ”hengailuun”, jolloin vapaamuotoisempi koh-
taaminen mahdollistuu.

*”Mutta kyllähän tässä kun on konkreettisesti asiakaspala-
verit ja itse vastaat siitä, mitä olet tehnyt tai et oo tehnyt ja
mitä on sovittu... eli kyllähän ne asettaa niitä vastuita ja
tavoitteita omalla tavallaan nekin.” (opiskelija)*

*”Ne on oikein hyviä, kun niissä on oikeita asiakkaita ja saa yh-
teistyökumppaneita jo opiskelun aikana ja saa ihan käytännön
kokemusta (...) Kuitenkin siinä on se opettajan tuki vielä taka-*

na, ettei tartte sitten pelätä, että jos menee mönkään, toisaalta saa opiskelijana kyllä mokatakin.” (opiskelija)

Opettajien rooli näyttää muuttuvan aikaisempaa **osallistavamaksi** ja aktiivisemmaksi niin opiskelijoiden, työtovereiden, eri koulutusalojen edustajien kuin yrityselämänkin suuntaan. Tämä lisää rooli- ja kehittymispaineita. Lisäksi eri vuositasoilla olevat opiskelijat kaipaavat yhteisissäkin projekteissa eri tasoista ohjaamista. Opettajat kaipaavat menetelmiä täydentävää valmennusta ja koulutusta uudentyyppisissä oppimistilanteissa. Opettajien haasteena on **työelämäläheisyyden** ylläpito, projektien hankkiminen ja asiantuntijaverkostojen laajentaminen. Vanha tapa toimia ei mahdollista uusiin haasteisiin vastaamista, joten koko asenneilmas-
toon ja toimintakulttuuriin kaivataan muutosta.

”On vaikea päästä siitä entisestä opettajuudesta. Pitäisi osata päästää irti huonon omantunnon tunteesta. Olen ymmärtänyt koko ajan OISin ja projektistudion siten, että se on luokista ulkona oppimista...” (opettaja)

Keskittynyttä työskentelyä

Esimerkkeinä monialaisista [OIS-projekteista](#) toteutuivat esim. Lumikuningatar-produktio ja Aurelia-muotinäytös tekstiili- ja vaatetusmuotoilun kokonaisuuksina. Teollisen muotoilun projektistudiossa toteutui mm. vedenpuhdistusteknologiaan, terveydenhuoltoteknologian robotiikkaan ja Savonia Drive 3:een liittyviä projekteja. Erityisen merkityksen OIS-projektina sai peliteknolo-

giaan liittynyt opiskelijavetoinen projekti, jossa toteutui runsaasti opiskelijalähtöistä ideointia ja työpajatyöskentelyä (lisää tietoa luvussa ”Opiskelijat OIS-promoottoreina”). Sisustussuunnittelun ja kalustemuotoilun projekteina oli mm. videoneuvottelukonsepti ja kelluva ravintola. Koru- ja jalometalli- ja tekstiilimuotoilussa projektin kohteena oli mm. venäläiset matkailijat Tahkolla.

Projektistudioiden ideana oli tarjota opiskelijoille **pitkäkestoinen** aika tehdä projektia ja lisätä monialaista työskentelyä. Käytännön toteutuksessa esiin nousi kuitenkin vielä opetuksen haasteita. Työelämäyhteistyö on keskeistä, mutta työelämän ja koulutusorganisaation rytmi ei aina pelaa yhteen. Osa projektityöstä pakka-
utuu liian lyhyeen aikaikkunaan, jolloin projektissa työskentelevä kuormittuu liiallisesti. Kaikki eivät myöskään löydä itselleen sopivia projektien aiheita vaivattomasti:

”On tuo viimeinen kuukausi ollut aika rankka, hyvä oli, että sai vapautuksia tunneilta taustaopintojen takia, mutta nythän ne ovat edessä. Tuohon ei oltu suunniteltu ihan noin isoa näytöstä eli projektia tuohon jaksoon, joten onhan se ymmärrettävää, että aikaa ei riitä.(...)” (opiskelija)

”Tavallaan olis ihanne, jos jokaiselle löytyisi (projektissa) oman alan tehtävä, mutta onhan se tehtävänannosta kiinni ja siitä mihin suuntaan ollaan menossa.” (opiskelija)

Opettajan rooli muuttuu ja tehtävät ovat murroksessa; tulee lisää muutos- ja tehokkuuspaineita, tehtävänkuvat monipuolistuvat tai toimenkuvat eivät välttämättä ole selkeitä entiseen tapaan. Lisäksi töiden organisointi OISimaisesti ja joustavasti hankaloituu jäykkien lukujärjestysrakenteiden takia:

”Valmennusta tarvittaisiin siinä, että opettajat heittäytyisivät tekemiseensä. Pysytellään varmalla pohjalla, niin tiedetään onnistuminen varmasti, mutta siinä ei katsota laaja-alaisesti ja kenenkään ei tarvitse olla asiantuntija joka alalla. Annetaan arvo toisen asiantuntijuudelle ja kutsutaan paikalle tarvittaessa.” (opettaja)

”Ammattikorkeakoulun ongelma on se, että se on niin lukujärjestettyä valmiiksi alojen sisällä ja se hankaloittaa monialaisuutta.” (opettaja)

Kokeiluja ja kommunikointia

OIS-hankkeessa korostui yhteisöllinen, **kokeileva** ja kehkeytyvä luonne. Viestintä eri toimijoiden välillä monikanavaisesti ja **dialogisuuden** vahvistuminen osoittautuivat keskeisiksi. Uudenlaisia viestinnän tapoja haettiin niin palaverikäytännöissä kuin sähköisissä ympäristöissäkin. **Opiskelijoiden erityisosaaminen** sähköisessä mediassa antoi heille lisärooleja, mistä esimerkkinä OISIin perehdyttävän pelin eri vaiheiden työstäminen opiskelijavetoisesti. Tässä yhteisöllinen viestintä toteutui eniten dialogisuutena:

”[Dialogisuus](#) on kuitenkin se, jota oppimisen kulttuurin kehittämiseksi on erityisesti tarvetta: siinä opiskelijat toimivat yhdessä joidenkin ilmiöiden tutkimiseksi, kehittämiseksi tai ylipäänsä tarkastelemiseksi. Tämän kaltaisella toiminnalla opiskelijat oppivat tuottamaan yhdessä uusia tuotoksia, kirjoittamaan yhdessä, arvioimaan toistensa tuotoksia yhtenä ryhmän jäsenenä ja jakamaan yhteistä vastuuta...”

OIS sisältää siis dialogisia piirteitä. Koulutusorganisaatioiden toimintakulttuurin muutos näyttää tarvitsevan myös viestintätapojen kehittämistä, OISimaisia lähestymistapoja. Uudenlaista toimintaa ja viestinnän kehittämistä on synnytetty ja nostettu esiin Metropolia-ammattikorkeakoulun mikrokirjassa Juhana Kokkosen [artikkelissa](#) Yhteistoiminnan muodot ja opetuksen avoin suunnittelu. Siinä on nimetty osuvasti vuorovaikutukseen liittyvää käsitteistöä, joka kuvaa hyvin myös OISimaista työskentelyä: neuvottelevat suunnitteluringit, eri alojen välimaastot, merkitykselliset yhteisesti jaetut käsitykset, kiteyttäjät ja yhteenvetojen kirjaajat.

Vuorovaikutuksessa korostuu kommunikaatio-tilaan pääseminen sen sijaan, että tehtäisiin vanhoja toteutuksia mukaillen ja vain vähän parannellen (koordinaatio) tai entisiä toteutuksia kimpas-
sa tehden (kooperaatio) (Engeström 2004, 106). Kommunikaatios-
sa keskeiseksi nousee yhteiseen tavoitteeseen pyrkiminen käsi-
kirjoituksesta neuvotellen ja metapuhetta synnyttäen. Näin myös
OIS-ajattelun pohjalta luodaan yhdessä teema- ja ilmiöpohjaisia
uusia toteutuksia tutustumalla toisiin, rakentamalla monialaisia
projekteja ja tarkentamalla viestejä niin, että kommunikointi ke-
hittyy, kumppaneiden ymmärrys toistensa käsityksistä syvenee ja
työskentelytavat jäsentyvät entistä paremmiksi. Dialogisuudesta
syntyy dialogisuutta.

Toiminnallisilla menetelmillä synnytettiin entistä tehok-
kaampaa kommunikaatiota ryhmien sisällä. OIS-hankkeen proses-
sin loppuvaiheessa toteutettiin arviointityöpaja. Omat OIS-hahmot
ja visuaaliset OIS-näkemykset esiteltiin toisille työpajan avausvai-
heessa. Arviointityöpaja oli nuotiopiirin, häränsilmän kaltainen
työskentelyrinki, jossa lattialle levitettyjä hankkeen tavoitteita ja
keskeisiä käsitteitä työstettiin ja hankkeen etenemistä arvioitiin
mm. post-it lapuilla täydentäen ja keskustelua kiteyttäen. Palaute-
pörinästä, tehokkaasta tasavertaisesta viestinnästä, kommunikoin-
nista, kasvoi materiaalia hankkeen arviointia varten. Työskentely
oli tavoitteellista, keskittynyttä ja tehokasta. Tässä työpajassa teh-
tiin yhteiseksi ymmärrystä OIS-hankkeesta ja sen toteutumisesta.
Projektipäällikkö kokosi pajan annista tiivistetyn [lopputuleman](#).
Syntyi **kehkeytyvää kommunikaatiota** ja **visualisoituja kiteyksiä**.
Lisää OIS-kommunikaatiota syntyi loppuraportin toimittamispro-
sessissa tiivistyksinä ja kiteytyksinä, mikä on näkyvissä tässä verk-
kojulkaisussa. Useimmat kirjoittajat työstivät oman tekstinsä lisäksi
myös muiden tekstejä ja yhdessä hiottiin julkaisun lopullista
muotoa Googledocs-ympäristössä.

OISia eri rintamilla

Monipuolisilla tiedonhankintataidoilla on OISissa keskeinen mer-
kitys. Tiedonhankinta ei suinkaan pääty opiskeluaikaan vaan jat-
kuu yhä monimuotoisempana myöhemmin työelämässä. Työn-
antajat arvostavat **ongelmanratkaisukykyistä** työntekijää, joka
oma-aloitteisesti löytää oleellista tietoa ja osaa myös soveltaa sitä

([Kunhan kuluu viisi vuotta](#)). Tiedonhankinnan opetuksen on tärkeää muotoutua OISia tukeväksi toiminnaksi - onhan tukipalveluilla keskeinen rooli oppimisprosesseissa. Savonian tukipalveluista kirjasto olikin mukana OIS-hankkeessa alusta saakka eri tavoin. Seuraavassa informaation tunnelmia osallistumisesta OIS of Savonia -tapahtuman roskapöydälle.

”Opiskelijat ilahtuivat, kun kuulivat, että rastin antia hyödynnettäisiin jo OIS of Savonia-tapahtuman aikana. Minusta itsestäni rasteilun teki antoisaksi monikin seikka - tuli kokeiltua ainakin jotain aivan uutta.” (informaattori)

Savoniassa kirjaston toiminta on laajentunut OIS-ajattelun mukaisesti kirjaston seinien ulkopuolelle. Kirjaston tarjoamaa ope-

tusta ja ohjausta toteutetaan osittain muualla kuin kirjastossa ja laajenevia verkkopalveluita voi käyttää ajasta ja paikasta riippumatta. Kirjastotilojen merkitys opiskelijoille on silti edelleen suuri. Opiskelijat toivovatkin aikaisempaa toimivampia ryhmätötiloja. Seuraavassa tapauskuvauksessa informaattori kertoo kokemuksistaan OIS-ajattelun näkymisestä opetushenkilön kanssa yhteistyössä pidetyistä kesäopinnoista.

”Uudenlaista tiedonhankinnan opetusta pilotoitiin OISin hengessä opintojaksolla [Ideasta liiketoiminnaksi](#)... toteutettiin yhteisopettajuutena kokonaisvaltaisesti teemaa lähestyen... etäyhteyden välityksellä mukana myös pari etäopiskelijaa.

Opetuksessa avattiin ideointi- ja tiedonhankintaprosesseja ja osoitettiin kuinka nämä voivat ruokkia toisiaan... unohdettiin perinteinen tietokantakeskeinen opetus ja piirrettiin laajempi kaari tiedonhankinnan ympärille hyödyntäen opiskelijoiden omaa tietopääomaa yhteisöllisen tiedon rakentamisessa.

Opetuksessa pyrittiin opettajalähtöisyydestä opiskelijakeskeisyyteen. Opetusmenetelminä käytettiin ryhmätöitä, eri roolien omaksumista (näkökulmat, poikkialaisuus), ongelmalähtöisiä tehtäviä (mahdollisimman läheltä opiskelijan kokemusmaailmaa), eri ideointitekniikoiden kokeilemistä ja kokemusten jakamista muiden opiskelijoiden kanssa. Jaettu kokemus sekä itse- ja ryhmäreflektointi olivat keskeisiä oppimistilanteita.

...erilaisiin vaihteleviin tehtäviin heittäytyminen toimi hyvin ja opiskelijat olivat innostuneesti mukana... [OIS-tilat](#) mahdollistivat monenlaisten toiminnallisten ryhmätyöprosessien järjestämisen... luontevan **dialogin**, johon opiskelijoiden oli helppo osallistua. Tunnelma oli **avoin ja kannustava** ja kokeilusta saatiin opiskelijoilta hyvää palautetta...

OIS-hengen mukainen **rohkeus kokeilla uutta** palkitsi tekijänsä ja osoitti, että tutuista poteroista kannattaa kaivautua ulos. Yhteisöllinen tiedonhankinta ja sen prosessointi on edellytys innovaatioiden luomiselle. Perinteistä tiedonhankinnan opetusta on mahdollista ja suotavaa laajentaa opiskelijoiden **innovaatiokyvykkyyttä vahvistavaksi** perusopetuksesi.” (informaatikko)

Edellinen esimerkki toi näkyväksi sen, miten merkityksellinen osa OIS-oppimista on tukipalvelujen uudennainen rooli. Savoniasa onkin mahdollisuus kehittää OIS-prosessia yhdessä eri toimijoiden kanssa entistä monipuolisemmaksi.

ASiantuntijapalvelut Savoniassa

PALVELUT@SAVONIA.FI

Uudessa palveluryhmässä yrityksen toimintaa tarkastellaan asiakkaan tavoitteen ja aikataulun mukaan. Toteutus voi olla kurssien sisällä tehtävät projektiopinnat, harjoittelujaksot, opinnäytetyöt ja räätälöidyt täydennyskoulutukset.

Voimavarana on 600 asiantuntijaa, 6000 opiskelijaa sekä yli 20 maan kattava kansainvälinen verkosto.

Palvelutarjonta kattaa maakunnan keskeiset ammattialat:

- liiketalous
- matkailu- ja ravitsemisala
- kulttuuri (muotoilu, musiikki, tanssi)
- sosiaali- ja terveysala
- luonnonvara-ala
- tekniikka

Ota yhteyttä!
palvelut@savonia.fi
GSM 044 785 6910

LISÄTIETOA | PALVELUT@SAVONIA.FI | GSM 044 785 6910

Monenlaista pörinää

Eija Partanen-Kivinen
Helena Pennanen

Olen
aktiivinen.

Pörinää pakotta vai pakottamalla – tapaus Kalamalja

Savonian terveystalalla OIS-hankkeen pilotit olivat [Monialainen yhteistyö](#) (TYMON) - ja Terveyttä edistävä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (TYHANK) -opintojaksot. Näissä molemmissa painottuivat **opiskelijakeskeisyys** ja **autenttiset työelämäkontaktit**. TYMON-opintojakson tavoite oli **moniammatillisuuden** mahdollisuuksien näkeminen ja hyödyntäminen työelämän toimeksiantoissa. TYHANK-opintojakson tavoite oli perehtyä hanketyöskentelyyn teorian ja käytännön tasolla autenttisissa hankkeissa. Molemmat olivat laajuudeltaan viisi opintopistettä (5 op).

TYMONin yhdeksi työskentelytavaksi valittiin opiskelijoille uusi keskustelumenetelmä [Kalamalja](#), joka on opiskelijakeskeinen ja aktivoiva menetelmä, joskin myös haasteellinen.

Kalamalja-menetelmää sovellettiin ensimmäisen kerran syksyllä 2011 TYMONin aloituscampissä (opintojakson avaustilaisuus, jossa mukana oli opiskelijat, ohjaavat opettajat ja teeman asiantun-

tijat sekä toimeksiantajia) noin 120 opiskelijan moniammatillisen ryhmän kanssa sekä lopetuspajassa. TYMONin opintojen teemana oli lasten ja nuorten hyvinvointi, johon perehdyttiin alustusten ja

keskustelun kautta. Kalamalja-työskentelyä avattiin opiskelijoille ja paikalla olleille työelämän edustajille aloituscampin alussa. Menetelmä herätti opiskelijoissa kovasti vastustusta, joka ilmeni lähinnä passiivisuutena. Opiskelijoita selvästi askarrutti uusi menetelmä, jossa pitää tulla koko joukon keskelle ”silmatikuksi” keskustelemaan.

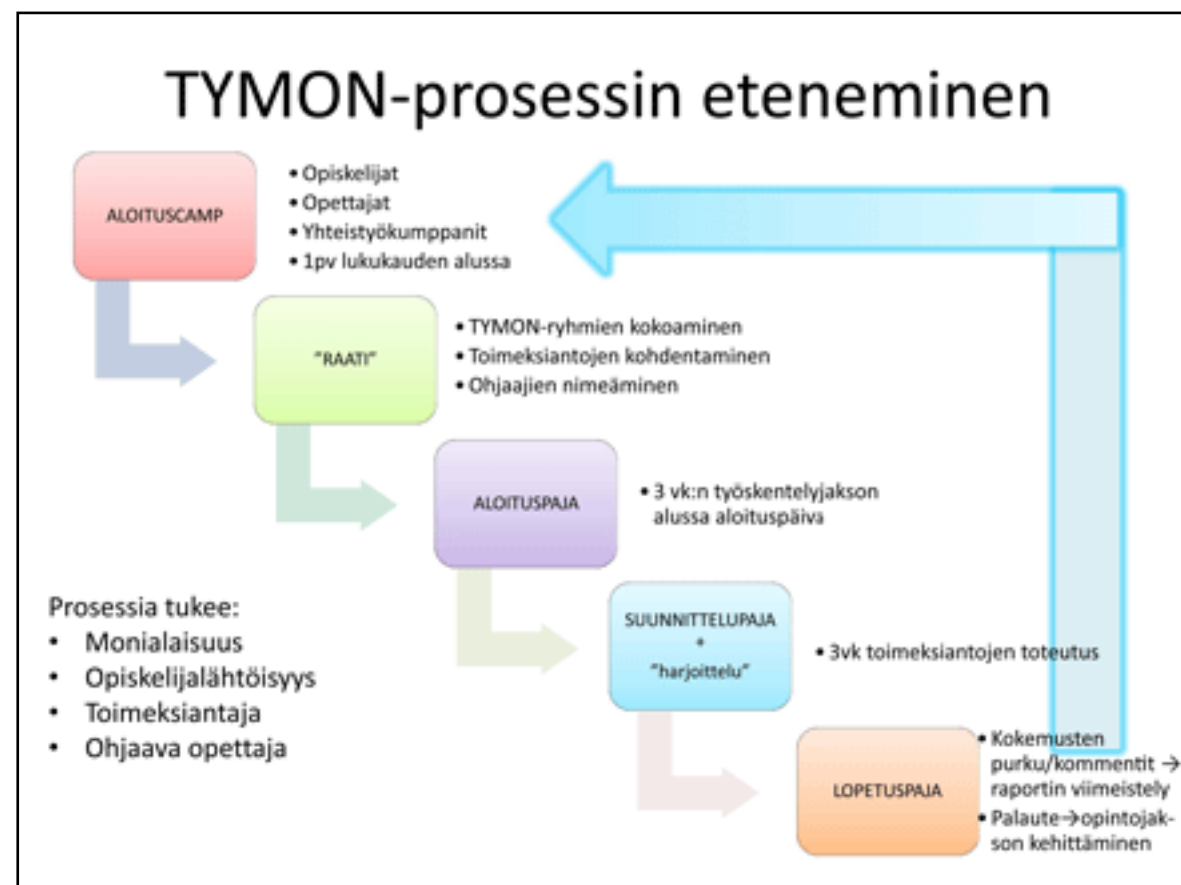
Tilaisuuden jälkeen opiskelijat antoivat sanallisesti kriittistä palautetta kalamalja-menetelmästä, jonka he kokivat teennäiseksi, pakottavaksi ja pelottavaksi. He eivät halunneet tulla tuntemattomien ihmisten keskelle kertomaan omia näkemyksiään annettusta teemasta. Saadun palautteen perusteella menetelmää sovellettiin lopetuspajassa ja päädyttiin käyttämään ”ryhmäkalamaljaa”. Siinä opiskelijat pyydettiin kalamaljaan omina moniammatillisina

pienryhminään jakamaan kokemuksiaan omasta toiminnastaan. Tämäkin herätti vastustusta ja osa ryhmien jäsenistä jäi edelleen omille paikoilleen.

Syntyikö vain pakkopörinää?

Kalamaljan osalta voimme todeta, että edellä kuvatussa esimerkitilanteessa syntyi vain pakkopörinää. Miksi kävi näin? Oliko kyseessä uuden vastustaminen vai lähdettiinkö uutta menetelmää kokeilemaan liian isolle ryhmälle, jossa oli toisilleen vieraita ihmisiä? Olisiko **harjoittelu pienemmissä ryhmissä** ja tutumpien ihmisten kesken edistänyt kalamalja-menetelmän käyttöä? Vaikutiko asiaan se, että kyseessä oli nimenomaan terveysalan opiskelijat? Hakeutuuko eri aloille erityyppisiä henkilöitä, joiden suhtautuminen uuden kokeilemiseen ja itsensä esille tuomiseen vaihtelee?

Edellä kuvatun ensimmäisen kokemuksen seurauksena olemme toteuttaneet myöhemminkin lopetuspajan ”ryhmäkalamaljana”, mutta emme ole puhuneet siitä menetelmälähtöisesti kalamaljana. Näissä myöhemmissä toteutuksissa opiskelijat ovat tulleet pienryhmissä tilanteen keskiöön esittelemään omia kokemuksiaan ja jakamaan niitä mielellään.

Onnistumisen kokemuksia

Tarkastellessamme laajemmin molempia opintojaksoja, ohi Kalamaljan, havaitsimme, että pörinää syntyi paljonkin. Niin TYMONissa kuin TYHANKissa terveysalan sisällä eri ammatteihin opiskelevien opiskelijoiden yhteistyö onnistui hyvin. TYMONin palautteiden mukaan opiskelijat oppivat toistensa ammanteista ja kokivat osaavansa hyödyntää eri alojen asiantuntijoita paremmin myös tulevaisuudessa. Lisäksi he kokivat oppineensa myös toistensa henkilökohtaisista erityisosaamisista, esimerkiksi toisen taidosta hyödyntää musikaalisuutta. Chan, Chi, Ching ja Lam (2009) saivat tutkimuksessaan vastaavia tuloksia. Johtopäätöksensä he esittävät muun muassa, että silloin kun opiskelijat **arvostavat toistensa rooleja** ja näkevät yhteistyön mahdollisuudet, niin se näkyy potilaan kokonaisvaltaisessa hoidossa. Barr, Freeth, Hammick, Koppel ja Reeves (2006, 77) suosittelevat useiden tutkimusten tuloksia kokoavassa raportissaan, että moniammatillisuus huomioidaisiin osana sosiaali- ja terveysalan opiskelua läpi opintojen ja sen jälkeen.

Osassa TYMONia ja TYHANKia opiskelijoiden ja opettajien on ollut mahdollista olla **tasavertaisina toimijoina** (esimerkik-

si Savonian/Terveysala, Kuopio toimintaan liittyvissä hankkeissa), mikä koettiin positiivisena sekä opiskelijoiden että opettajien taholta. TYMONissa haasteeksi todettiin toimeksiantajien löytäminen ennalta määrätylle kolmen viikon jaksolle. Tähän vaikutti myös kyseisten opintojen sijoittuminen aina lukukausien alkuun ja useiden työnantajien lomakausille. Tämä saattoi vaikuttaa siihen, että osan yhteistyökumppaneista oli vaikea sitoutua tarjoamaan terveysalan opiskelijoille riittävästi mahdollisuuksia moniammatilliseen toimintaan. Yhteistyön onnistuessa **autenttinen oppimisympäristö** lisäsi opiskelijoiden itsenäistä työskentelyä yhteistyökumppanin kanssa ja vahvisti opiskelijoiden motivaatiota.

Opintojaksoilta kerätyn palautteen mukaan opiskelijat koki-

vat oppineensa TYMONissa ja TYHANKissa hanketyöskentelyssä tarvittavia taitoja ja saaneensa näin valmiuksia osallistua erilaisiin työelämän kehittämishankkeisiin tulevaisuudessa. Opiskelijat kokivat kehittyneensä organisointi-, suunnittelu- ja neuvottelutaidoissa sekä sosiaalisissa taidoissa ja paineensietokyvyssä. Lisäksi he kokivat oppineensa hyödyntämään ryhmäläisten erilaista osaamista ja vahvuuksia. Myös Ateah kollegoineen (2011, 211) ovat tutki-

muksessaan kartoittaneet moniammatillisen koulutuksen vaikutuksia terveysalan opiskelijoiden erilaisiin valmiuksiin ja saaneet samansuuntaisia tuloksia.

Opiskelijapalautteen mukaan TYMON ja TYHANK olivat samantyyppisiä opintoja, joten opintojaksot yhdistettiin syyslukauden 2012 opetussuunnitelmiin nimellä Terveyttä ja hyvinvointia edistävä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (TYTKI1, 6op). Uusi opintojakso toteutetaan toimeksiannon suunnitteluna, toteutuksena ja raportointina mielellään moniammatillisissa ryhmissä. Raportoinnissaan opiskelijoiden on tarkasteltava moniammatillisen työskentelyn merkitystä toimeksiannon onnistumisen kannalta. Koska kaikki eivät välttämättä tee näitä opintoja moniammatillisissa ryhmissä, tulee opiskelijoiden tuoda raporteissaan esille, mitä moniammatillisuus olisi voinut tuoda lisää toimeksiantoon vastaamiseen. OIS-pilottina yllä mainitut tapauskuvaukset vahvistivat moniammatillisuutta osana ammattitaitoa ja tulevaisuuden ammattilaisena toimimista.

OIS of Savonia – pörinää kampuksilla

OIS of Savonia -tapahtuma kiersi helmikuussa 2013 kolmena päivänä Savonian eri kampuksilla. Tällä [OIS-hankkeen lopputaphtumalla](#) ja sen monipuolisella ohjelmalla ja esityksillä tuotiin esille Savonian monialaista ja työelämäläheistä toimintaa ja opiskelua – myös yhteistyössä yliopiston kanssa. Lisäväriä tapahtumaan toi samanaikaisesti järjestetyn Savonian kansainvälisyysviikon luennot ja vierailijat. OIS of Savonia -tapahtumalla haluttiin orientoida

opiskelijoita, henkilökuntaa sekä työelämäkumppaneita uudelleenlaiseen toimintakulttuuriin ja tuoda esiin Savonian monipuolista OIShenkistä toimintaa.

Tapahtuman ohjelma koostui kolmella eri kampuksella **päiväteeman** mukaisista puheenvuoroista Stagella ja toimintarasteista, joilla eri alojen opiskelijat pääsivät tutustumaan OIS-toiminnan tarjoamiin mahdollisuuksiin. Lisäksi järjestettiin oppimisympäristökierroksia ja workshoppeja.

Tapahtuman suunnittelusta ja toteutuksesta vastasi monialainen ja laaja Savonian opettajista ja opiskelijoista sekä **yhteistyökumppaneista** koostuva joukko. Opiskelijoita oli erilaisissa työryhmissä ja projektien kautta mukana lähes kaikilta Savonian aloilta.

Sekä suunnitteluun ja toteutukseen että tapahtumaan osallistuneilta opiskelijoilta tuli hyvää ja kannustavaa palautetta OIS-toiminnan tarpeellisuudesta. Osan aiemmat kokemukset OIS-toiminnasta olivat melko vähäiset ja OIS of Savonia onnistui hyvin tavoitteessaan tuoda OIS-toimintaa opiskelijoiden tietoisuuteen. Opettajat ja muu henkilökunta saivat tapahtuman aikana käytännön vinkkejä mm. **opetuksen ja projektitoiminnan yhdistämisestä** sekä arvokkaita näkökulmia opiskelijoilta siitä, miten OIS-ajattelua voi nivoa opetukseen ja miten se **nostaa** opiskelijoiden **opiskelumotivaatiota**.

OIS of Savonia antoi paljon positiivisia kokemuksia ja potkua tapahtumaan osallistujille, mutta opiskelijat ja henkilökunta, jotka

eivät osallistuneet, jäivät positiivisen viestin ulkopuolelle. Suurin puute osallistumattomuuteen oli henkilökunnan ja opiskelijoiden passiivisuus opettajien tulkitsessa tapahtumaan osallistumisen vapaaehtoiseksi. Koko tapahtuman suunnittelu rasteineen ja muine tilanteineen oli tarkoitettu suuria osallistujavirtoja varten. Osallistujien niukkuuden vuoksi osa tapahtuman ideoista jäi puolitiehen ja volyymiltään vähäiseksi. Tähän opiskelijatyönä tehtyyn tapahtuman arviointiin voi tutustua oheisen [linkin](#) kautta.

e-pörinää

Aija Hietanen

Sosiaalinen media (some) ja sen lukuisat sovellukset ovat kuin OIS-ajattelun toteutumista varten luotuja. Sosiaalisen median keskeisiä ajatuksia ovat mm. yhteisöllinen sisällön tuottaminen, asiantuntijuuden jakaminen, kohtaaminen verkossa, toisilta oppiminen ja vastavuoroisuus. Lisäksi sosiaalisen median sovellukset tukevat erinomaisesti OIS-ajattelua **avoimuutensa** ja **verkostoituvuutensa** vuoksi. Oppilaitosten käytössä olevat ”suljetut” sähköiset ympäristöt (esim. Moodle) edellyttävät ulkopuolisten osallistujien kirjautumista järjestelmään käyttäjätunnuksilla ja salasanoilla. Tällaiset käyttäjähallintaa edellyttävät käytännöt estävät usein spontaanin osallistumisen prosesseihin, tiedon jakamiseen ja keskusteluun. Sosiaalisen median avulla voidaan rakentaa aidosti avoimia, verkossa toteutuvia innovaatio- ja oppimisympäristöjä. Tunnetuimpia sosiaalisen median sovelluksia ovat mm. Facebook, Twitter, YouTube, Googlen työkalut,

Wikit, erilaiset blogipalvelut (kuten esim. Wordpress, Blogger) ja kuvanjakopalvelut (esim. Flickr, Pinterest).

OIS-hankkeessa sosiaalisen median sovelluksia käytettiin silloin, kun niiden oletettiin helpottavan yhteisöllistä työskentelyä, yhteydenpitoa ja vastavuoroisuutta eri osapuolten kanssa. Lisäksi OIS-tapahtumien markkinointi, tiedottaminen ja reaaliaikainen seuranta hoidettiin osaksi ”somettamalla”.

Wordpress-blogia käytettiin hankkeessa monipuolisesti. Hankkeen etenemisestä raportoitiin Wordpress-blogin avulla. Blogiin kirjattiin ylös hankkeen tärkeimmät tapahtumat, pilottien eteneminen sekä verkostoitumiseen liittyvien tapahtumien anti. Blogi toimi toimijoiden sisäisenä tiedotuskanavana ja tiedon tallennus- ja strukturointipaikkana. OIS-hankkeen aikana otetut valokuvat tallennettiin Flickr-kuvanjakopalveluun ja linkitettiin näkyväksi blogin etusivulle. Wordpress-blogi toimi myös terveysalan TYHANK-opintojaksossa tiedotus- ja yhteydenpitokanavana oppilaitoksen ja työelämän välillä (ks. lisätietoa opintojaksosta luvun alusta). Blogista löytyvät työelämältä tulleet toimeksiannot, ohjeistus opintojaksojen suorittamiseksi sekä erilaiset sopimuspohjat ja lomakkeet. Sosiaalialan koulutusohjel-

massa (ks. lisää OIS avainkumppanina -luvusta) aikuisopiskelijat käyttivät Wordpress-blogia toteuttaessaan kehittämisprojektejaan työelämän kanssa. Näin myös työelämä sai ohjeistusta ja ideoita blogin käyttöön esimerkiksi toimintansa markkinoinnissa, palautteiden keräämisessä ja yhteydenpidossa asiakkaidensa ja yhteistyökumppaneidensa kanssa.

Myös OIS-tapahtumassa, OIS of Savoniassa, sosiaalinen media oli keskeisesti mukana. Tapahtuman

markkinoinnissa ja raportoinnissa sekä reaaliaikaisessa seuraamisessa käytettiin lähinnä Facebookia ja Twitteriä. Facebookista (hae: OIS of Savonia) löytyy OIS-tapahtuman toimittajan kuvaamia videoita ja valokuvia. Kannattaa käydä kurkkaamassa! Twitteristä OIS-tapahtumaa oli mahdollisuus seurata hashtagilla #ois-savonia ja #savonia.

OIS of Savonia oli yhdistetty Savonian **kansainvälisyysviikkoon**, jonka yhtenä toimintamuotona olivat erilaiset **workshopit**. OIS-hanke järjesti ”Social media hands on workshopin”, jonka tarkoituksena oli perehtyä sellaisiin sosiaalisen median sovelluksiin, jotka mahdollistavat etätyöskentelyn ja sen ohjaamisen sekä raportoinnin.

Workshopissa käytetyt sovellukset olivat Etherpad, Google Docs ja Wordpress-blogi. Workshopia johdettiin Etherpadilla etäohjauksena hyödyntäen sen chat-työkalua, jonka jälkeen osallistujat työskentelivät yhteisöllisesti googledocsiin artikkelin. Artikkelit julkaistiin Wordpress-blogissa. Kyseinen workshop oli osoitus siitä, että sosiaalisen median eri työkaluilla voidaan muodostaa **avoimia ja verkostoituvia oppimis- ja innovaatioympäristöjä** (Open Innovation Space), johon voivat yhdessä osallistua niin opiskelijat, työelämän edustajat kuin muutkin asiantuntijat ympäri maailmaa.

[KesäOIS](#)-opinnoissa oppimisympäristön rakentamisessa käytettiin Wordpress-blogin lisäksi Adobe Connect Pro -videoneuvotteluohjelmaa opiskelijoiden etäohjaukseen, online-osallistumiseen sekä luentojen nauhoitukseen. Blogia käytettiin lähinnä **reflektoinnin** ja **oppimiskokemusten tallentamiseen**.

Sosiaalisen median kokeilut eri OIS-yhteyksissä osoittivat sen, että avoimen, yhteisöllisen ja verkostoituvan innovaatio- ja oppimisympäristön rakentaminen some-sovelluksilla tukee ja **edistää loistavasti OIS-periaatteita**! Haasteita kuitenkin on edelleen. Osalla opiskelijoista, ja erityisesti osalla opettajista, puuttuu tai on vaillinaiset sosiaalisen median käyttötaidot. Myös some-työkalut asettavat erilaisia ennako-odotuksia taitotasolle. Aina aikaa ottaa uusi työkalu haltuun ei ole riittävästi eikä perehdytystä tarpeeksi saatavilla. Lisää kaivataankin rohkeutta ja valmiutta some-ohjauksen antamiseen ”vertaishengessä” (eli yksittäinen sometuki ei kaikkea pysty ratkaisemaan). OIS-hanke toimi yhtenä **somettamisalustana**, missä saatiin **opetella** erilaisten **välineiden käyttöä** niin piloteissa kuin hankeryhmätoiminnassakin (ja esim. julkaisun työstämisessä

rikastetun julkaisun, videoklippien, googledocsin jne. muodossa). Nämä kokemukset ovat olleet monin tavoin opettavaisia. Erityisen mielenkiintoista on ollut se, miten **opiskelijat** ovat **aktiivisesti luo-neet** tuotoksiaan some-ympäristöihin ja **verkottuneet** omaehtoisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Opettajilla oli mahdollisuus oppia some-taitoja opiskelijoilta; Open Mission opettajien [kehittämispäivässä](#) opiskelijat ohjasivat sometyökaluja opettajille OISkillejä ja oivalluksia työpajassa.

Lopuksi kurkkaus **Youtubeen**, josta löytyy opiskelijoiden näkemys OISsista [OISman-videolle](#) tallennettuna.

OIS avainkumppanina

Anne-Leena Juntunen
Mervi Tikkanen

Sosionomi (AMK) -aikuiskoulutuksen pilotti

Sosionomi (AMK) -aikuiskoulutuksen pilottiryhmässä asiantuntijuuden kehittyminen perustui integratiivisen pedagogiikan (mm. Tynjälä 2010; Tynjälä & Kallio 2010) ja yhteiskehittelyn malliin (mm. Engeström 2004). Toimintamallin taustalla olivat Savonian OIS-ajattelu ja Anne-Leena Juntusen [väitöstutkimus](#) (2010) sosionomi (AMK) -koulutuksesta.

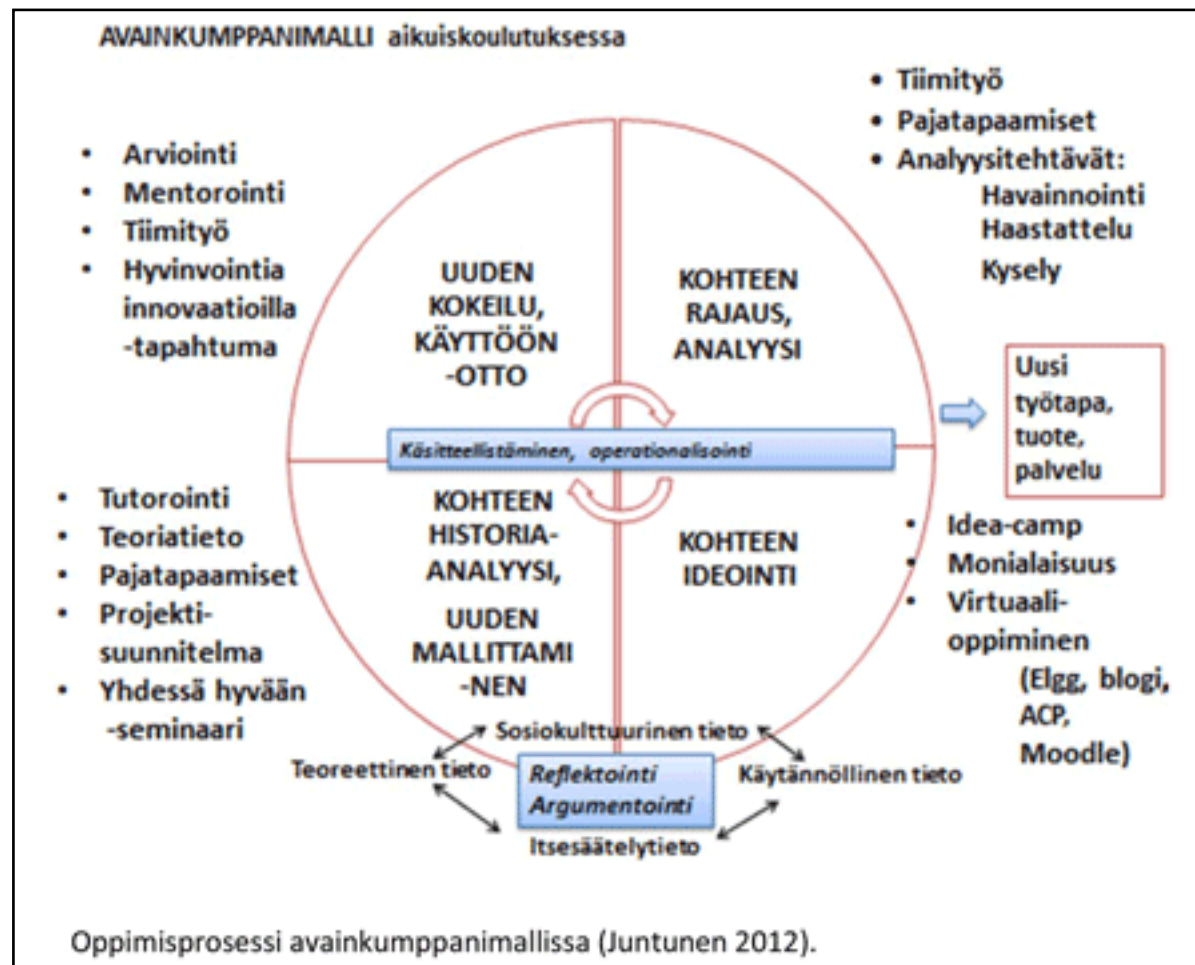
Keskeistä oppimisessa on erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen, pitkäjänteinen rajoja ylittävä yhteistoiminta sekä teorian ja käytännön yhteys.

Oppimisprosessissa kehittävän siirtovaikutuksen aikaansaaminen edellyttää organisaatioiden rajat ylittävää yhteistoimintaa, jonka seurauksena rakentuu työstä nouseva **yhteinen kehittämisen kohde**. Lisäksi verkostolla on taito arvioida, kyseenalaistaa ja kehittää omaa vuorovaikutustaan pitkäjänteiseen omaa oppimistaan refleктоivaan yhteistoimintaan. Tämä vaatii totutun asenteen ja

roolin uudelleenarviointia (Engeström 2004; Juntunen 2010; 2013; Tynjälä 2010; Vataja 2012).

Voidaan puhua myös ekspansiivisesta oppimisesta. Kun oppilaitokset uskaltavat tällaiselle ekspansiivisen oppimisen tielle yhdessä työelämän kanssa, voi niiden rooli muuttua yhteiskunnassa ns. **muutosagenteiksi**. Tällöin ne voivat tehdä ansiokasta yhteistyötä alueensa paikallisten organisaatioiden ja työpaikkojen kanssa ja tarjota oman asiantuntemuksensa työelämän kehittämiseksi. Oppilaitosten on huolehdittava siitä, että ne valmentavat sekä opiskelijoita että opettajia uudennaisiksi koulun ja työpaikkojen väliseksi rajanylittäjiksi. Heillä tulee olla annettavanaan muutos- ja kehittämistyölle sekä teoriaan perustuvia- että käytännön välineitä. Tällöin tuotetaan jatkuvasti uutta tietoa ja uusia taitoja (Tuomi-Gröhn & Engeström 2001).

Avainkumppanimallissa oppimisen ajateltiin tapahtuvan lukuvuoden mittaisessa kehittämissyklissä, missä oppimisen lähtökoh- ta nousi avainkumppaneiden oppimisympäristöstä. Pilottiryhmän toimintasuunnitelmassa teorian tieto ja sosiaalialan käytäntö yhdis-

tyivät laajoilla oppimistehtävillä. Niiden tavoitteena oli lisätä syvätason yhdessäoppimista, tietoa yhteisestä kehittämiskohteesta ja mahdollistaa tiimin jäsenten vuorovaikutus kasvotusten ja virtuaaliympäristöissä.

Oppimisprosessin alussa tiimit rajasivat kehittämiskohdetta oppimistehtävillä. Opiskelijat analysoivat avainkumppanin oppimisympäristöä **tutkivan kehittämisen** menetelmillä (haastattelut, havainnoinnit, kyselyt, työpaikan dokumentit). Opiskelijatiimit, ohjaava opettaja ja työntekijät **sitoutuivat** yhteiseen oppimisprosessiin.

Innovatiiviset menetelmät, mm. idea-camp iltapäivät, pajatapaamiset, yhdessä hyvään ja virtuaaliympäristöt yhdistivät teoriaa ja käytäntöä sekä mahdollistivat uusien kehittämisideoiden synty-
misen ja niiden rikastuttamisen. Idea-camp iltapäivät toteutettiin monialaisesti luonnonvara-alan, hoitotyön ja sosiaalialan opiskelijoiden ja opettajien, avainkumppaneiden, tutkimus- ja kehittä-
mishenkilöstön ja yliopiston tutkijan kesken.

Tiimit tutkivat avainkumppanityöpaikan historiallisuutta ja kulttuurin muutosta. Tiimit mallittivat avainkumppanityöyhteisöön suunniteltua kehittämisprojektia, sen kohdetta, tekijöitä, välineitä ja tuloksia syntyneen idea-aihion pohjalta. Kehittämispro-
jektin mallittaminen mahdollisti prosessin **arvioinnin**.

Uuden mallin kokeiluvaiheessa tiimit kartoittivat asiakkaiden mielipiteitä kokeiltavasta tuotteesta tai työtavasta ja pyrkivät edel-
leen kehittämään mallia asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Osa tiimeistä sovelsi ja käyttönotti **uuden mallin asiakastyössä**. Täs-
sä vaiheessa syntyy usein konflikteja (Engeström 2002) ja joissain avainkumppaniyrityksissä käyttöönottovaihe jäi työyhteisön vas-
tuulle.

Vuoden pituisessa kehittämissyklissä pyrittiin **pitkäjänteiseen vuorovaikutukseen** sekä olemassa olevan tiedon soveltamiseen ja uuden tiedon tuottamiseen. Olemassa olevien käytäntöjen ky-
seenalaistamista ja reflektointia tapahtui yksilö- ja ryhmätasolla, pääasiassa koulutuksen lähijaksoilla, pajatapaamisissa ja virtuaali-
ympäristöissä. Kehittämissyklin aikana opiskelijatiimi, opettajat ja työpaikan edustajat kehittivät asiantuntijuuttaan ja avainkump-
panimallilla luotiin **uusia työtapoja tai tuotteita** avainkumppani-

työpaikkoihin. Vuoden aikana toteutuneita kehittämishankkeita esiteltiin hyvinvointia innovaatioilla -tapahtumassa.

Mitä uutta saatiin aikaan?

Ylä-Savon SOTE -vammaispalveluissa kehitettiin kuvakommunikaatiota päiväkeskukseen ja asumispalveluihin. Kokeilun aikana vahvistettiin asiakkaiden itsemääräämisoikeutta sekä lisättiin henkilökunnan ja asiakkaiden välisiä kuvakommunikaation vaihtoehtoja SymWriter -ohjelmalla.

Savon vammaisasuntosäätiön kanssa kehitettiin palvelukodissa käyttöönotettua Minun elämäni suunnitelma eli ”messi” työvälinettä nuoren äänen saattamiseksi entistä paremmin kuuluviin. Toteutustapa oli nuorten ryhmän vahvuuksien pohjalta toteutettu valokuvanäyttely, jossa kävi yli 600 vierailijaa.

Kajaanin perhetyössä kehitettiin materiaalipaketteja ja perhekoulua isä-lapsi vuorovaikutussuhteen vahvistamiseen.

Ilvola-säätiön omistamassa vanhuspalveluyksikössä vapaaehtoistyöhön rekrytoitiin uusia vapaaehtoistyöntekijöitä ja laadittiin vapaaehtoistyön koulutuksen malli. Säätiö sai kahdeksan uutta vapaaehtoista työntekijää, ja aloitti yhteistyöneuvottelut yhteistyökumppanin kanssa vapaaehtoistyön levittämiseksi Iisalmen lähialueille.

Ruskolinnan päiväkodissa tavoitteena oli maaseutu ympäristön ja green care -ajattelun jalkauttaminen päiväkodin arkeen. Päiväkodissa järjestettiin kummimaatilatoimintaa ja kehitettiin kerhopaketteja kevään teemoihin. Päiväkodin kummimaatilatoiminta jatkui hankkeessa mukana olleella maatilalla yritysmuotoisena.

Kirkonsalmen alakouluun kehitettiin välituntitoiminnan malli ja parkkitoimintaa sekä edistettiin opettajien ja vanhempien välistä yhteistyötä blogin avulla. Monialainen yhteistoiminta laajeni myös sosiaalitoimeen ja nyt alakouluun ollaan suunnittelemassa yhdessä koulutuksen ja Iisalmen kaupungin kanssa koulusosionomin tointa ja tehtäväkuva.

Kolmannen sektorin päihdetyössä kehitettiin uutta vapaaehtoisia ja asiakkaita aktivoivaa viriketoimintaa, joka sisälsi muun muassa yhteisöllisyyttä edistäviä tapahtumia (mm. loimulohitapahtuma). Kokeilun aikana kehitettiin vuosikello, jota kokeiltiin avainkumppaniyhteisössä ja sovellettiin ympäristökuntien päihdetyön yksiköissä.

MLL:n Kuopion Yhdistyksen Tavallisen Toiminnan Talossa avainkumppanitoiminnan tavoitteena oli perheiden inklusion ja osallisuuden vahvistaminen. Työtä kehitettiin suunnittelemalla

perhekerhomalli, jonka teemana oli luonto- ja ympäristökasvatus. Jatkossa opiskelijatiimit jatkavat alkanutta kehittämistoimintaansa opinnäytetyöprosessina.

Seuraavassa esimerkkiprojektissa kerrotaan ”messi” -työvälineen kehittämisestä. Muihin kehittämisprojekteihin voit tutustua OIS-hankkeen blogi -sivuilla Pilotit/ [Iisalmen pilotti](#).

”Istumme Iisalmen keskustan uudistetussa kauppakeskuk- sessa ja kuuntelemme kun Jani Wickholm tekee sound che- ckiä. Katse kiertää tilaa. Kaikki on valmiina kutsuvieraita varten: kuohuviini, tuolirivit ja ennen kaikkea projektimme aherruksen tulokset valmiina paljastettaviksi. Ilmassa on kihisevää jännitystä, mutta samalla olemme huojentuneita – nyt on lupa nauttia!

Tämä projekti on hyvä esimerkki siitä, miten OIS-opinnot antavat mahdollisuuden toteuttaa opintoja uudentavalla tavalla, joka palvelee sekä opiskelijan omia intressejä että työelämän tarpeita. Aloitimme syksyllä 2012 yhteistyön Savon vammaisasuntosäätiön Marjahaan palvelukodin kanssa ja hyvin pian löysimme yhteisen kehittämiskohteen. Vastikään palvelukodissa käyttöön otettu Minun elämäni suunnitelma eli ”messi” on työväline, jolla pyritään saamaan asiakkaan ääni kuuluviin entistä paremmin. Yksi vaihe moniosaisessa messissä on ”minun unelmani”, joka valikoitui keskustelujen pohjalta projektimme teemaksi.

Toteutustavaksi päätettiin ryhmämme vahvuuksien pohjalta valokuvaus. Valokuvat kiinnostavat ihmisiä, anta-

vat ajattelemisen aihetta ja jättävät myös tulkinnan varaa. Tunsimme, että tämä olisi paras keino ilmentää asiakkaiden unelmat, joista jäisi heille itselleen myös konkreettinen muisto: taulu oman huoneen seinälle. Kuvaustilanteet asi-

akkaiden ja eri yhteistyökumppaneiden kanssa olivat antoisia ja mieleenpainuvia, jotka jokainen meistä muistaa varmasti vielä pitkään.

Huhtikuussa 2013 järjestetyssä valokuvanäyttelyssä konkretisoitui reilun puolen vuoden työn tulokset, jossa pystyimme luovalla tavalla hyödyntämään ryhmämme vahvuudet messin toteutuksessa. Halusimme näyttelyn mahdollisimman keskeiselle paikalle, jotta tavoittaisimme myös niitä ihmisiä, joille kehitysvammaisuus on täysin vierasta. Kävijämäärä ylitti meidän kaikkien odotukset, sillä vieraskirjaamme jätti puumerkin noin 600 kävijää!

OIS-opintojen tiivis **yhteistyö työelämän kanssa** on meille opiskelijoille suuri etu luoda verkostoja ja oppia tuntemaan oman paikkakunnan toimijoita. Ryhmän tuki oli valtava voimavara koko projektissa ja pystyimme toteuttamaan yhdessä Savonian ja Marjahaan palvelukodin asiakkaiden ja työntekijöiden sekä Ylä-Savolaisten yhteistyökumppaneiden kanssa jotain hienoa, joka toivottavasti jää elämään ennen kaikkea asiakkaiden mieliin, mutta myös yhdeksi työvälineeksi ohjaajille eri yksiköihin.” (opiskelijat)

Kommentteja avainkumppaneilta

”Projektin myötä opiskelijat saivat paljon **laajemman kentän oppia** kuin meillä aikaisemmin harjoittelussa olleet sosionomiopiskelijat. Opiskelijat oppivat kehitysvammaisuu-

desta uutta positiivisuuden ja mahdollisuuksien maailman kautta; he oppivat näkemään ihmisen syvemmän persoonallisuuden vammaisuuden takana. He oppivat **näkemään asiakkaamme** uudella tavalla; haaveiden ja unelmien kautta. Tämä lähestymistapa myös pakotti opiskelijat kohtaamaan vaikeammin käsiteltäviä osa-alueita asukkaiden elämässä. Projektin myötä OIS-opiskelijat käyttivät **luovuuttaan** uudella tavalla apuna oppimisessa.

Aikaisempaan verrattuna tämä projekti vaati suunnitelmien viemistä todelliseen arkeen.

Työ jäi elämään antamalla voimavarakeskeisen tavoitteen ohjaajille jatkaa hyvän elämän suunnittelua yhdessä asukkaiden kanssa. Verkostotyö sai opiskelijoiden harjoittelun myötä uuden tason perhetyön, tiimityön, mainonnan, markkinoinnin ja uusien verkostojen luomisen kautta. Taidenäyttely palveli laajan markkinoinnin kautta myös koulutushankkeesta tiedottamista.

Haasteina työyhteisö koki kaikkien OIS-opiskelijoiden harjoittelujaksojen yhtäaikaisuuden. Aika-ajoin tämä aiheutti levottomuutta asiakkaiden arjessa. Harjoittelujaksojen porrastaminen rauhoittaisi asukkaiden arjen. Näkisin että OIS-opiskelu antaa hyviä eväitä elinikäiseen oppimiseen.” (Niina Argillander, palveluyksiköiden johtaja, Savon vammaisasuntosäätiö.)

MLL Kuopion yhdistyksen perhekeskus Tavallisen Toiminnan Talon OIS-opiskelijoiden Mukava-kerhon loppuhuipennus Puijon Konttilassa kokosi kaikenlaiset lapsiperheet Konttilan perinnepihaan, luontoon ja lintubongauksen tutustumaan. Mukava-kerhon kautta opiskelijat oppivat paljon erityislasten ja ns. tavallisten lasten perheiden arjesta ja sen haasteista, elämän ilosta ja onnellisuuden samankaltaisuudesta. Toimintaan osallistuneet perheet oppivat myös hyväksymään erilaisuutta paremmin.

Oppimistehtävien integroinnissa työelämän aitoon kehittämis-kohteeseen jouduimme kaikki, niin opiskelijat, opettajat kuin työyhteisön edustajatkin, **haastamaan oman ajattelumme**. Enää ei

tehty niin kuin ”aina ennenkin”. Mitä kuuluukaan perhekeskustoimintaan ja sen kehittämiseen?

Opiskelijoiden opintojen kautta perhekeskustoimintaan integroitui myös useita Savonia ammattikorkeakoulun, Itä-Suomen yliopiston ja Savon ammatti- ja aikuisopiston opiskelijoita omine oppimistehtävineen. Syntyi aitoa koulutusorganisaatioiden yllä menevää opiskelijayhteistyötä lapsiperheiden tukemisen parissa. Vuoden opintojen aikana opiskelijat joutuivat käyttämään luovuuttaan verkottumiseen, kumppanuuteen ja **moniammatilliseen yhteistyöhön** liittyen. Syntyi useita uudenlaisia innovaatioita siitä, miten ”YHDESSÄ OLEMME ENEMMÄN”!

Oli myös ilo huomata, että verkottumisen ja luovuuden flow kasvaa ja kasvaa. Opiskelijat löysivät opinnäytetyöaiheen maahanmuuttajien perhekahvilan kehittämisestä, tien järjestöjen vapaaehtoistoiminnan pariin ja löysipä yksi opiskelija osa-aikaisen työnkin avainkumppanuuden sivutuotteena. Yhteistyö ja kehittäminen jatkuu vaikka varsinainen vuoden avainkumppanuus on jo takana. Mukaan on liittynyt lisää opiskelijoita ja vapaaehtoisia.

MLL Kuopion yhdistyksen hallituksen terveiset

*”Opintojen tarkoitus ei ole opintopisteiden kerääminen ja paremmuuden osoittaminen. Suvaitsevaisuutta, iloa, yhteisöllisyyttä ja luovuutta ei voida mitata. Nämä ominaisuudet tunnistaa, kun tapaa **innostuneen opiskelijan**. Tuetaan jatkossakin kaikin tavoin yhteisöllistä oppimista. ”OISpa näin ainiaan”! (Anne Waldén, yliopettaja ja MLL Kuopion yhdistyksen entinen puheenjohtaja)*

Kokeilun tuloksia

Sosionomi (AMK) -aikuiskoulutuksen opiskelijoiden kokemuksia OIS-oppimisesta kerättiin keväällä 2012 ja 2013 kehittämiskokeilun toisena ja neljäntenä lukukautena webropol-kyselynä. Tutkittavina oli 17 pilottiryhmän opiskelijaa. Tutkittavia pyydettiin vastaamaan vapaamuotoisesti yhdeksään kysymykseen. Keväällä 2012 vastauksia saatiin 12 opiskelijalta ja keväällä 2013 10 opiskelijalta. Kyselyssä tuli vastata siihen, millaisia kokemuksia opiskelijalla oli tiimityöskentelystä ja yhteistoiminnasta, avainkumppanitoiminnasta sekä käytännön ja teorian integroinnista.

Pilottiryhmän opinnoista valmistui myös [opinnäytetyö](#), johon empiirinen aineisto koottiin ensimmäisen lukukauden ajalta (Martikainen & Säisä 2013. ”MITEN OIS” Opiskelijoiden kokemuksia OIS-oppimisesta).

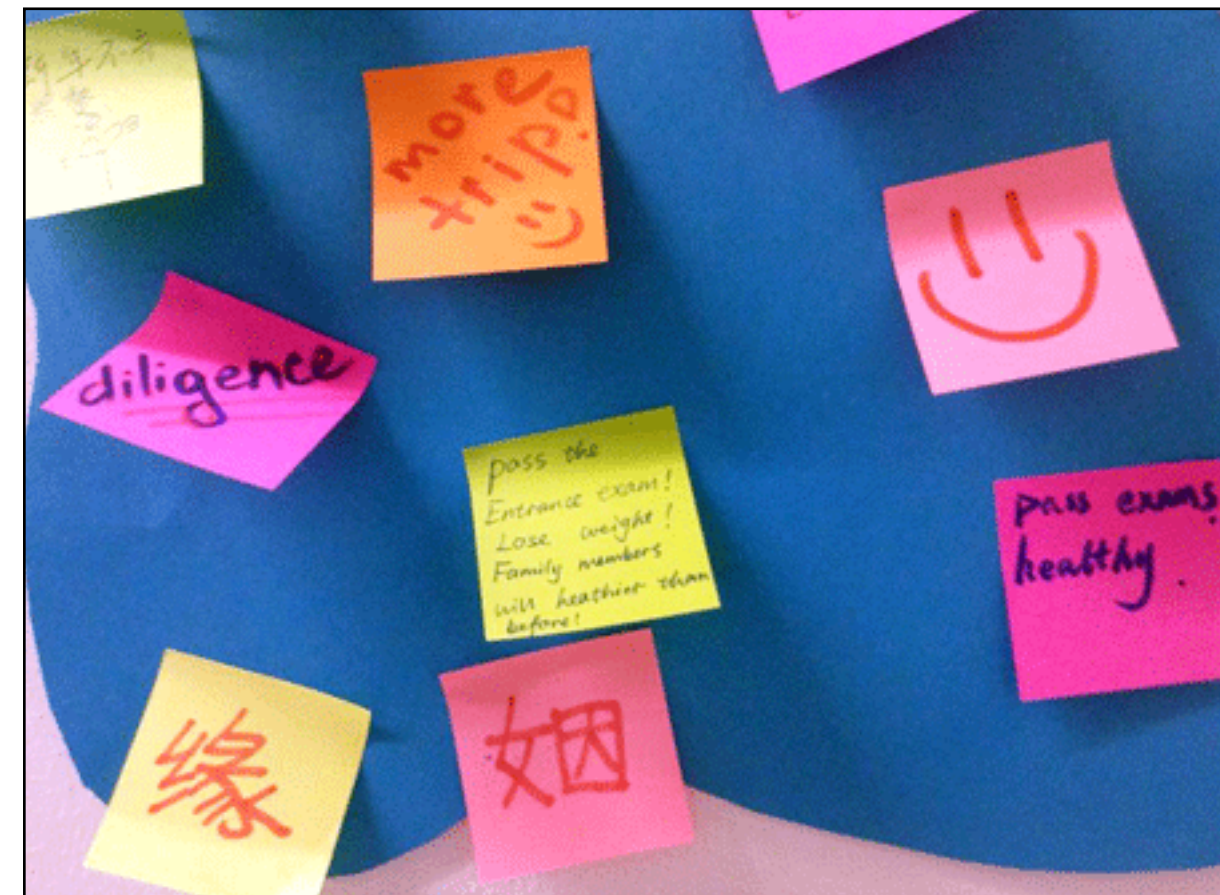
Tiimityöskentely

Kyselyn mukaan tiimityöskentelyn onnistumiseksi opiskelijat odottivat ryhmäytymisen tukea opettajilta, koska opiskelijat työskentelivät etäjaksoilla omilla paikkakunnillaan ja olivat toisiinsa yhteydessä pääasiassa **virtuaalioppimisympäristön** kautta. Opiskelijapalautteesta on tulkittavissa erityisesti, että yksittäiset opiskelijat kokivat **tiimin tukeneen oppimista**. Tiimityön onnistumisen kannalta virtuaaliympäristöjen käyttö koettiin välttämättömäksi.

Yhteistoimintaa ja tiimityöskentelyä edistävänä tekijänä koettiin erityisesti, että opiskelijoilla oli **tasa-arvoinen mahdollisuus** avainkumppanityöpaikan edustajien kanssa osallistua omien OIS-opintojensa suunnitteluun avainkumppanityöpaikassa ja ammat-

tikorkeakoulussa. Menettelytapa lisäsi opintoihin sitoutumista. Toimiva tiimi on jäsenilleen mahdollisuus harjoitella tulevaa ammattia varten.

Opiskelijatiimin oppimisprosessin tukeminen osoittautui haasteeksi, koska opiskelijatiimien ohjaus ja ”kolmikantatyöskentely” olivat uutta niin opettajille kuin työpaikan työntekijöillekin. Perinteisesti opettaja on ohjannut yksittäisten opiskelijoiden oppimisprosessia. Keskeistä ohjauksessa oli yhteisen toiminnan aikataulutus, tuki ja oppimisen reflektointi. Opiskelijatiimit oppivat nopeasti aikatauluttamaan oman työskentelynsä, mutta opettajat ja työpaikan ohjaajat saattoivat aluksi jäädä aikataulutuksen ulkopuolelle tiedonkulun puutteen vuoksi. Oppimisprosessin tukemi-

seksi OIS-hankkeen taholta järjestettiin **ohjauskoulutusta** opiskelijoille, opettajille ja työpaikan edustajille eri avainkumppaneissa.

Tiimityöskentelyn arviointiin kehitettiin ja otettiin käyttöön **kehittävän arvioinnin menetelmä (360°)**, jossa opiskelija reflektoi ja arvioi omaa oppimistaan ja tiiminsä jäsenten oppimista. Lisäksi työpaikan edustaja ja ohjaava opettaja arvioivat tiimin toimintaa ja jokaisen tiimin jäsenen oppimista. Arviointiprosessi koettiin haastavaksi, koska opettajien läsnäolo avainkumppanityöpaikassa rajautui pääosin pajatapaamisiin. Jatkossa voisikin miettiä **opettajan aktiivisempaa roolia** ja tehtävää avainkumppanin arjessa.

Opiskelijoiden tiimityöskentely koettiin sekä oppimista edistäväksi että haasteelliseksi. Haasteiksi osoittautuivat opiskelijoiden erilaiset toimintatavat, tiimin sisäinen työnjako ja aikataulutus sekä **toiminnan yhteissuunnittelu**. Opintojen alussa opiskelijoilla oli mahdollisuus vaikuttaa tiimien muodostamiseen ja siihen, missä avainkumppanityöpaikassa suoritti opintojaan. Kyselyn mukaan joissakin ryhmissä tiimityöskentely ei onnistunut odotusten mukaisesti, koska opiskelijat olivat etäjaksoilla omilla paikkakunnillaan ja useimmat heistä työssä.

Rajanylitykset ja avainkumppaniyhteistyö

Kyselyaineisto osoittaa, että **”kolmikantayhteistyö”** koettiin ensiarvoisen tärkeäksi asiantuntijuuden kehittymisen kannalta. Opiskelija korostaa työpaikan asiantuntijan, opettajan ja opiskelijan tasavertaisuuden toteutumista avainkumppaniyhteistyössä.

”Työelämässä olen saanut tuntea olevani osa työpaikkaa, osa ammattikuntaa, ei vain sivusta seuraaja. Olen kokenut

voivani vaikuttaa ja antaa mielipiteeni. Siinä oppii enemmän talon tavoille ja voi myös vaikuttaa niihin. Tällaisessa oppimisessa saa varmasti ihan eri tavalla tarttumapintaa työelämään, kuin mitä ”tavallisessa” oppimisessa olisi.”
(opiskelija)

Pilottivaiheen aikana **rajoja ylitettiin** avainkumppanityöpaikoista koulutukseen, koulutuksesta avainkumppaneihin, koulutuksesta yliopistoon ja yliopistosta koulutukseen. Rajanylittämiä oli myös ammattikorkeakoulun sisällä mm. opetuksen ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiohenkilöstön välillä. Myös ammattikorkeakoulun samalla kampuksella ja eri kampuksilla sijaitsevien eri koulutusohjelmien välillä tapahtui rajojen ylittämisiä.

Opiskelijat kokivat rajojen ylittämisen tärkeänä omien verkostojensa muodostumisessa. Opiskelijat arvostivat opettajan ja avainkumppanin **pidempiaikaista sitoutumista** oppimisprosessiin. Opiskelijoiden mielestä avainkumppanit sitoutuivat ohjaamaan opiskelijoita muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta ja osallistuiivat ammattikorkeakoulussa järjestettyihin tilaisuuksiin.

Avainkumppanitoiminnan tavoitteena oli opiskelijan **asiantuntijuuden kehittyminen** ja uusien työtapojen, tuotteiden tai palvelujen kehittäminen työpaikkaan. Ongelmana koettiin opiskelija-tiimin, opettajan ja avainkumppanityöpaikan edustajien yhteisen ajan löytyminen. Pajatapaamisten ja kasvokkaisten tapaamisten aikataulujen järjestäminen oli vaikeaa maantieteellisten välimatkojen ja työaikojen vuoksi. Osa opiskelijoista toivoi harvemmin tapahtuvia tapaamisia ja pidempää aikaa kullekin tapaamiskerralle. Erityisesti **opettajan tuki** koettiin tärkeänä.

”Olen saanut tietoa, mikä minulle on ollut ihan uusi maailma... yhdessä miettiminen ja suunnittelu opettajien kanssa on auttanut valintoihin, joka on hyödyntänyt oppimistani.”
(opiskelija)

Idea-camp -menetelmä oli uusi oppimisväline monialaiseen yhteistyöhön. Kyselyn mukaan toisten koulutusohjelmien opiskelijoiden ja opettajien sekä Savonian tutkimus- ja kehittämishenkilökunnan kanssa työskentely oli tuonut uutta näkökulmaa opiskelijalle. Opiskelijat toivoivat yhteistyön laajenevan idea-camp -tapaamisista myös muuhun yhteistyöhön koulutuksen aikana.

Koulutusalojen **monialainen työskentely** yhdessä avainkumppaneiden ja toisten koulutusohjelmien kanssa koettiin myös haasteellisena. Erityisesti etukäteisinformointi ja työnjako tilanteessa vaativat kehittämistä. Osa muiden koulutusohjelmien opiskelijoista oli motivoitunut heikosti idea-camp -tapahtumaan.

”Monialainen yhteistyö ei mielestäni toteutunut opinnoissamme siinä määrin kuin olisin toivonut. Toivon, että sitä hyödynnettäisiin enemmän, aidommin ja pidemmälle vietyinä.” (opiskelija)

Oppimistehtävät ja virtuaaliympäristö mahdollistivat monialaisen yhteistyön ja tutkivan kehittämisen. Oppimistehtäväkokonaisuuksien suorittaminen velvoitti opiskelijatiimejä rajojen ylittämiseen, koska oppimistehtävien aiheet ja sisällöt nousivat **avaintyöpaikasta**. Avainkumppanin edustajan rooli opiskelijan oppimisprosessin ohjaajana yhdessä opettajan kanssa korostui.

Avainkumppanitoimintaan liittyy läheisesti työelämäläheinen oppiminen sekä teorian ja käytännön integrointi. Vastuksista käy ilmi, että avainkumppanitoiminta on ollut opiskelijoille tärkeä mahdollisuus kiinnittyä **aitoihin työelämän konteksteihin**, solmia verkostosuhteita ja oppia tiimityötaitoja.

Kyselystä ilmenee opettajien, avainkumppaneiden ohjauksen

ja opiskelijoiden itseohjautuvuuden merkitys. Opiskelija kuvaa avainkumppanitoiminnan ja opiskelijan **itseohjautuvuuden** haasteita.

”Aluksi ajattelin, tulinko turhaan koko avainkumppanitapaamiseen, mutta aika nopeasti oivalsin, että voinhan minäkin tulla tapaamisiin asialista mukaan ja sen jälkeen niistä tapaamisista on sitten saanut oman oppimisen menemään eteenpäin. Onhan OIS-opettajalla ollut teema

kokouksiin, mutta niistä saa enemmän hyötyä, kun on itse valmistautunut.” (opiskelija)

Kyselyn mukaan opiskelijat kokivat avainkumppanitoiminnan mielekkäänä, koska se mahdollisti syvätason oppimisen, verkostojen luomisen ja tiimityöskentelyn. Käytännönläheisyys edisti teorian oppimista. Sen sijaan AHOT-menettely eli osaamisen hyväksilukeminen koettiin hankaloittavan tiimin yhteistoimintaa.

Käytännön ja teorian integrointi

Sosionomi (AMK) -aikuiskoulutuksen opinnoissa käytännön ja teorian integrointi vaati rohkeutta ja kykyä havainnoida avainkumppanin työympäristöä ulkopuolisin silmin. Opiskelijatiimin **rooli työyhteisön kehittäjänä** nousi haasteeksi jo pelkästään siitä syystä, että opiskelijoilla oli vielä melko vähän teoriatietoa ja kokemusta tutkivasta kehittämisotteesta. Yhteisen kehittämiskohteen löytämistä helpotti se, että opiskelijoiden kolmen viikon orientoiva harjoittelujakso toteutui heti avainkumppanitoiminnan alussa. Tutkimusmenetelmien käytön haasteellisuus nousi esille tiimeissä. Pajatapaamisten sekä opiskelijatiimin, opettajan ja avainkumppanin yhteisten keskustelujen ansiosta jokainen tiimi pystyi kuitenkin rajaamaan kehittämiskohteensa teoriaa apuna käyttäen.

Yleisenä havaintona opiskelijakyselystä voidaan todeta se, että opiskelijat toivoivat enemmän teoriaopintoja ja niihin liittyviä keskusteluja erityisesti lähijaksojen aikana.

”Kontaktijaksot on hyvä tehdä tiiviiksi kokonaisuudeksi, jossa keskitytään teoriatietoon ja luentoihin... Kontaktijaksoilla pitäisi olla enemmän aikaa avata teoriaa, jotta kokonaisuuden ymmärtämistä tapahtuisi. Jäin kaipaamaan yhteisiä keskusteluja tunneilla, koska ne olisivat olleet antoisia, kun on niin erilaisia ihmisiä.” (opiskelija)

Erityisesti oppimistehtävien asiasisältöjen pohtiminen, pajatyöskentely ja oman oppimisen reflektointi virtuaaliympäristöissä ja kontaktijaksoilla tukivat opiskelijan oppimisprosessia. Eri opintojaksojen oppimistehtävät integroitiin ja kytkettiin avainkumppanityöskentelyyn kehittämiskohteen rajaamiseksi. Tuolloin opiskelijatiimi perehtyi mm. avainkumppanityöpaikan historiaan, analysoi sitä ja etsi teorioista kehittämiskohteeseen liittyviä hyväksi havaittuja käytänteitä.

Tiimin opettaja(t) ja avainkumppanin edustajat ohjasivat oppimisprosessia ja kommentoivat oppimistehtäviä mm. pajatapaamisissa ja Elgg-oppimisympäristössä.

”Oppimistehtävien linkittyminen vahvasti yhteen on hyvää juttu, tuli monta oivallusta matkan varrella: ”Tämähän liittyy tähän...” jne. Oppimistehtävät kokoavat teorian ja käytännön hyvin yhteen, niiden suunnitteluun pitäisi varata aikaa teoriaviikkojen aikana.” (opiskelija)

Oppimistehtävien tekemiseen ja kehittämisprojektin yhteissuunnitteluun käytettiin Elgg-virtuaalioppimisympäristöä, ACP-yhteyksiä ja sähköpostia. Elgg-virtuaalioppimisympäristöstä oli kuitenkin vaikea löytää erilaisia tiedostoja, joten se vaihdettiin blogi-ympäristöön toisena opiskeluvuotena. Loppukyselyssä opiskeli-

jat kokivat Moodlen, ACP-yhteydet ja blogi-ympäristön toimiviksi virtuaaliympäristöiksi monimuoto-opiskelussaan.

OIS-oppimisessa teorian ja käytännön integrointi mahdollistui oppimistehtävissä, yhteisissä opiskelijatiimin, opettajan ja avainkumppaniedustajien ohjauskeskusteluissa sekä idea-camp -tapah- tumissa ja seminaareissa. Nämä menetelmät mahdollistivat **työ- elämäläheisen oppimisen**.

”Koen työelämäläheisen oppimisen erittäin mielenkiintoi- sena ja antoisana. Tällaisessa opiskelussa saa peilata op- pimaansa teoriatietoa heti käytäntöön ja toisin päin. Oppi- mistehtävät ovat olleet todella laajoja, mutta ovat tukeneet oppimista. Mutta, kun pohdin, että olisiko minusta tämän jälkeen ”tavalliseksi” opiskelijaksi, niin tuskin! Tässä oppii niin paljon asioita, mitä kirjasta ei opi. Ja saa niitä verkos- toja ja ehkä ”jalkaa oven väliin”.” (opiskelija)

Opettajien kokemuksia kokeilusta

Jälkikäteen arvioiden on selvää, että prosessimaisesti yhteistyöllä etenevässä kehittämisen prosessissa on ensiarvoisen tärkeää, että alussa panostetaan voimallisesti yhteistyösuhteen luomiseen. On oltava aikaa ja tahtoa panostaa yhteisen esiymmärryksen löyty- miseen sekä kehittämisen kohteesta että yhteistyöhön liittyvistä haasteista. Oppilaitoksen ja työelämän on pystyttävä ylittämään omia rajojaan ja tulemaan **yhteiselle kehittämistyön vyöhykkeel- le**. On pystyttävä luomaan tunnekokemus siitä, että tämä on yh- teinen ponnistus työn kehittämiseksi sekä uusien innovaatioiden

löytämiseksi. Tämä edellyttää yhteistyötapaamisia, neuvotteluja ja **yhteistä aikaa**. Se vaatii myös sekä työyhteisön että oppilaitoksen sisäistä neuvottelua siitä, mihin ollaan sitoutumassa.

Oppilaitoksen vastuulla on myös opiskelijoiden sitouttaminen tähän työhön ja opiskelijoiden ohjaaminen uudenlaisen oppi- jan roolin. Myös opettajan on pohdittava omaa rooliaan ohjaaja- na. Siinä roolissa on etsittävä **uudenlaista dialogista yhteistyö- suhdetta** opiskelijoihin sekä työelämän yhteistyökumppaneihin ja suostuttava sitoutumaan tähän yhteistyösuhteeseen. Vain näin voi ohjaajana saada tällaisessa prosessissa vahvoja oppimisen ko- kemuksia, jotka kannustavat työssä eteenpäin.

Pilotissa hyödynnettiin sähköisiä oppimisympäristöjä. Se toi myös oman haasteensa yhteistyön toteutukselle. **Avainkumppa- neita** koulutettiin oppilaitokselle yhdessä opiskelijoiden kanssa sähköisten välineiden yhteiskäyttöön mutta niiden käyttö jäi vä- häiseksi prosessin aikana. Jotta yhteinen sähköinen ympäristö hyödyttäisi yhteisessä projektissa, olisi tarkoin harkittava, mitä käytetään ja mihin. Se edellyttää myös tarpeeksi koulutusta, jotta hyöty olisi paras mahdollinen. **Yhteistyökäytänteistä** on sovittava mahdollisimman konkreettisesti heti alussa.

Yhteistyösuhteen luomisessa on tärkeää selvittää kunkin osallis- tujan roolit, mitä keneltäkin odotetaan. Pilotissa järjestettiin esi- merkiksi **avaintyöpaikoille ohjaajakoulutusta** projektin taholta. Siinä selkiytettiin ohjauksen rajoja, mitä edellytetään työelämän ohjaajilta, mitä oppilaitoksen edustajilta. Samoin on korostettava prosessimaista etenemistä. Tällöin ei aina etukäteen voi olla var- ma seuraavasta eteen tulevasta haasteesta tai varsinkaan sen rat-

kaisusta. On siis keskusteltava tarpeeksi myös epävarmuustekijöistä ja niiden sietämisestä.

Sosiaalialan koulutusohjelman pilotissa panostettiin alussa yhteistyösuhteen luomiseen ja **yhteisen näkemyksen** etsimiseen, mutta jälkikäteen arvioiden olisi ollut tarpeen vielä enemmän käyttää aikaa tähän työhön. Haasteena on tietysti tällaisessa toiminnassa resurssit. Miten paljon avainkumppaneiden edustajilla on mahdollisuus käyttää työaikaa tähän. Samoin oppilaitoksessa on mietittävä **ohjausresurssien kohdentumista**. Mihin ja miten aikaa tulisi käyttää tällaisessa prosessissa, jotta se edesauttaisi kehittämisprosessia eteenpäin. Kuitenkin on luultavaa, että jos saadaan näkemys yhteisestä työstä syntymään alussa, resurssikeskustelusta tulee toissijaista.

OIS-pilotissa onnistuttiin tuottamaan uudenlaisia kohtaamisen paikkoja koulutuksen ja työelämän välille. Näissä **rajojen ylityksissä** tuotettiin **uudenlaisia toimintakäytäntöjä** ja ratkottiin työelämässä esiin nousseita haasteita. Toiminta edellytti kaikilta **uudenlaista heittäytymistä** osin tuntemattomaan, riskinottoa, rohkeutta ja epäonnistumisten hyväksymistä. Kokemus kuitenkin osoitti, että kaikki edellinen kannatti ja kokemus on hyödynnettävissä oppilaitoksen ja työelämän yhteistyön kehittämisessä sekä koulutuksen kehittämistyössä.

Opiskelijat OIS-promoottoreina

Mirja Kontio

Motto:
***Paras tapa ennustaa tulevaisuutta
on tehdä se itse.***
(tuntematon)

Opiskelijoiden roolia OIS-kehittämistyössä ei voi väheksyä. He sovelsivat OISia ennakkoluulottomasti omassa työssään ja loivat Savonian tulevaisuuden OIS-brändiä. OIS-hankkeen kuluessa opiskelijat synnyttivät keskuudessaan mm. COOL-opinnäytetyöyhteisö, jossa syntyi useita opinnäytetöitä. Opiskelijat kehittivät omaa toimintaansa OISmaiseen suuntaan koko prosessin ajan. Tässä luvussa havainnollistetaan muutamia opiskelijoiden synnyttämiä OIS-ideoita ja -käytänteitä myös opinnäytetöiden valossa.

Salvage part 1 - kuinka paljon yksi projekti voi pelastaa

Teemu Wilander

Maailmalla koulutuksessa on meneillään hiljainen vallankumous. Yhdysvalloissa college-tutkinnon kärsiessä inflaatiosta, kasvava määrä nuoria hakeutuu itseopiskelun tielle. Opiskelijat hylkäävät korkeakoulut ja sen sijaan reissaavat ympäri maailmaa hankkien kokemuksia, tietoja ja taitoja sekä pyrkivät suoraan tavoittelemlleen aloilleen mestarin oppiin. Hakkeriopiskelun pioneeri Stephens on kirjoittanut kokemuksistaan myös kirjan ”Hacking Your Education”.

Hakkeriopiskelun kaltaiset ilmiöt antavat viitteitä siihen, että perinteinen länsimaalainen koulujärjestelmä on armottoman vanhentunut ja pikaisessa uudistuksen tarpeessa. Savonian OISin kaltaiset off-shoot -projektit antavat koululle ja opiskelijoille mahdol-

lisuuksia **irtautua kaavasta** ja toteuttaa niitä malleja, jotka molemmat omien alojensa ammattilaisina kokevat hyödylliseksi opettamisen ja oppimisen kannalta. Meidän tapauksessamme OIS tarjosi täysin **uniikin mahdollisuuden** tehdä rahoitettu tuotekehitysprojekti siinä nimenomaisessa mestarin opissa. Peliprojektimme kaltaista kokemusta ei todennäköisesti olisi ollut mitenkään mahdollista toteuttaa normaalin opetusohjelman puitteissa. OIS-hanke tarjosi meille mahdollisuuden, kontaktit ja työkalut toteuttaa tuettua hakkeriopiskelua akateemisen järjestelmän sisällä. Ja näin hankittu kokemus on sellaista mitä kenelläkään muulla savonialaisella ei ole.

Omien projektien ja aidosti itseohjautuvan opiskelun etu on se, että **oppimiskokemus** ei irtaudu opiskelijasta. Oppimisen pahin vihollinen on kuvitelma siitä että oppimisen voi delegoida koululle ja kolmessa vuodessa koulun ovesta astuu ulos ammattilainen. Opiskelijan on ymmärrettävä, että koulujärjestelmän luoma illuusio turvaverkosta ja oppimisen liukuhihnasta ei ole läheskään aina paikkaansa pitävä. Kun opiskelija asetetaan tuon koulujärjestelmän ulkopuolelle, hän näkee **osaamisensa** aukot ja oppii etsimään ja täyttämään niitä. Nämä kokemukset monesti tulee opiskelijalle koulun ulkopuolisessa työharjoittelussa, joka on jo opintojen loppupäässä. Koulun sisäisillä projekteilla sitä olisi mahdollista aikaistaa huomattavasti niin, että opiskelijat saisivat siitä loppuopiskelunsa ajaksi suuremman hyödyn.

Vakaa uskomukseni on, että tulevaisuuden opiskelu pitää sisällään nimenomaan tällaista vapautta. Yksi jo monelle tutuksi tulleista OIS-lausahduksista on ”Olen asiantuntija”. Se on help-

po tulkita tarkoittamaan, että opiskelija on oman opiskelualansa asiantuntija, mikä on mielestäni väärä oletus. Opiskelija on **opiskelun asiantuntija**, ja tämä antaa mahdollisuuden raivata tiensä ammattilaiseksi parhaaksi näkemällään tavalla. Tästä hienona esimerkkinä on [OIS-pelin](#) rakentaminen.

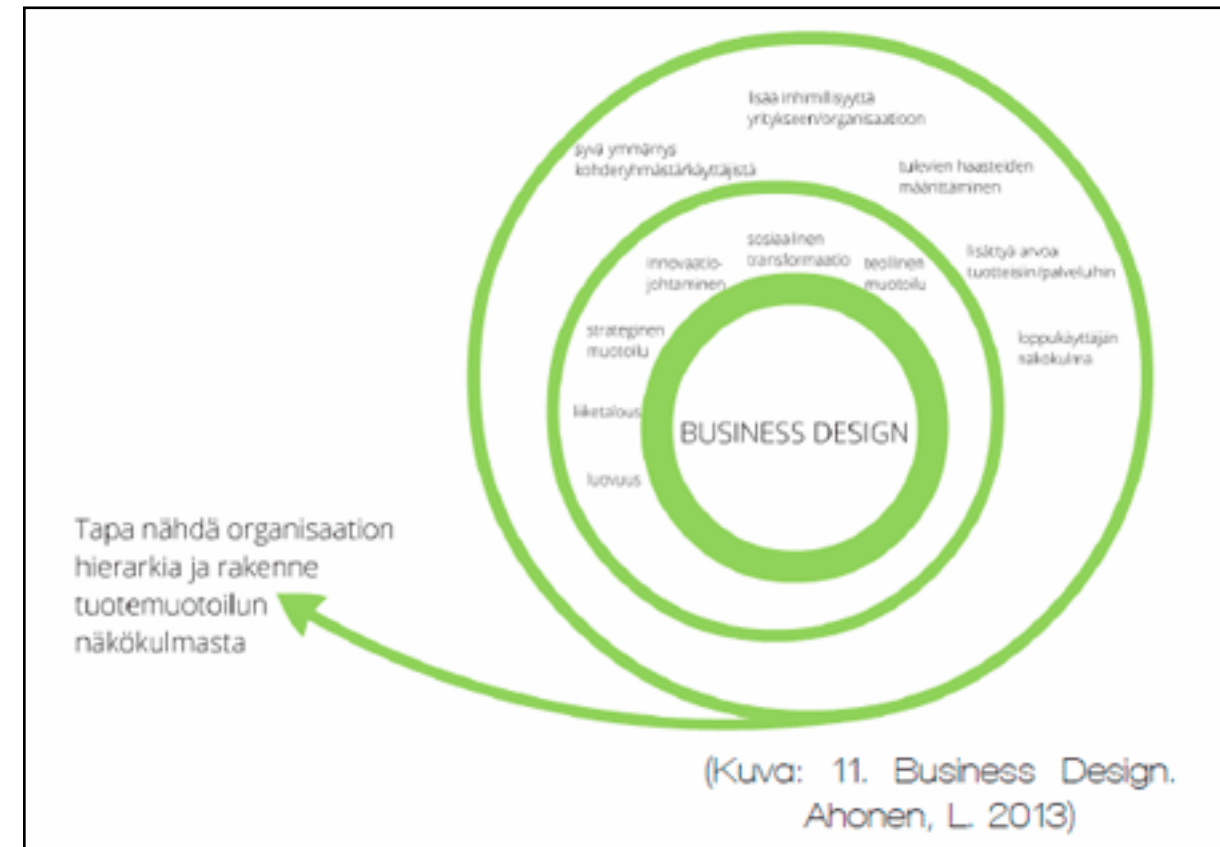

Sosiaalisen muutoksen välttämättömyys

Laura Ahosen [opinnäytetyö](#) ”Led by Design - Muotoilun hyödyntäminen organisaation strategisena voimavarana” tarkastelee strategisen muotoilujohtamisen keskeistä roolia koko organisaation toiminnassa. Työssä tarkastellaan innovatiivisuuden, luovuuden ja muotoilun roolia julkishallinnon organisaatioissa **kilpailuedun** luojana niin kansallisesti kuin globaalistikin. Koska muotoilijoiden työ organisaatioissa käsittää nykyään myös immateriaalista todellisuutta, on muotoilu osa koko organisaation arvonluontia ja innovaatiopolitiikkaa. Tämä vaatii organisaatiolta **luovaa ja avointa toimintakulttuuria**, jossa muotoilun avulla johdetaan innovaatioprosesseja organisaation kaikilla tasoilla.

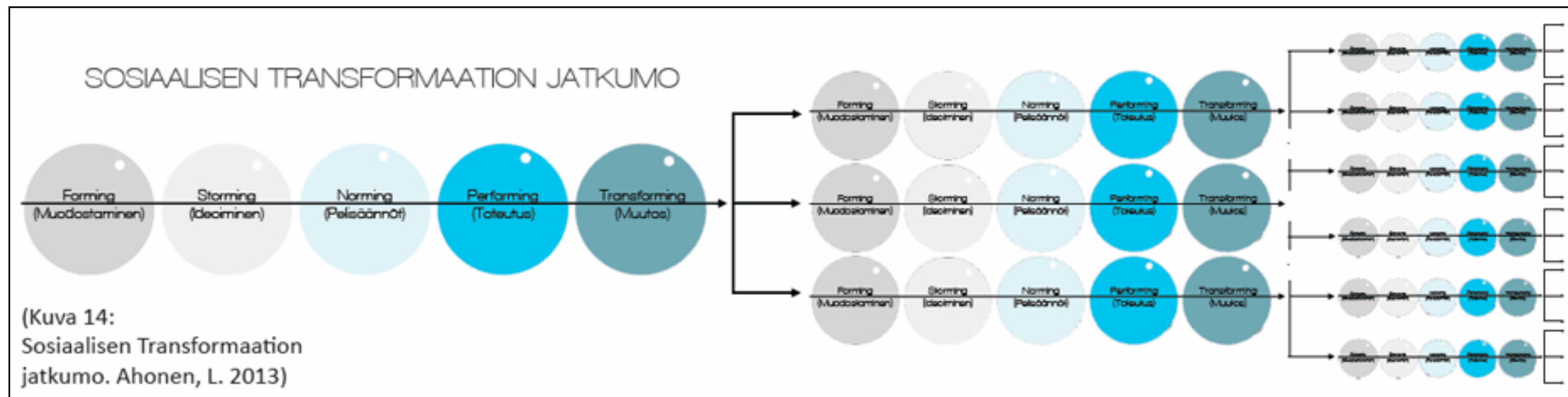
Ahosen mukaan organisaatioiden muutoksessa tarvitaan myös luovan tuhoamisen tilaa, jossa on mahdollista synnyttää uusia menestyviä innovaatioita. Tuhoamisen ideaa tuovat organisaatioihin **toisinajattelijat** (kerettiläiset), joiden tärkein tehtävä on tuoda esiin erilaisia, kyseenalaistaviakin ajatuksia. Työssään Ahonen tutki, miten organisaatio voi hyödyntää muotoilijan luovuutta ja ammattitaitoa toisinajattelun edustajana, organisaation muutosvoimana.

Ahonen löytää vastauksia korkeakoulujen muutoshaasteeseen sosiaalisen transformaation viitekehyksestä. Muutos tapahtuu **sosiaalisen transformaation** jatkumon kautta, jossa liikutaan Muodostaminen-Ideointi-Pelissäännöt-Viimeistely-Muutos –tilojen kautta.

Kumulatiivinen prosessi tuottaa jatkuvasti uutta ongelmanratkaisua, **uusia innovaatioita** ja **kulttuurin muutosta**. Jotta tällainen muutos toteutuu, Savonian tulisi tarjota mahdollisuus **kommunkointiin** eri alojen ja johtajuuden tasojen välillä. Tässä tarvitaan Ahosen mukaan yrittäjämäisyyttä, Savonialta rohkaisua sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden vahvistamiseen. Sisäisesti kehittyvät, yrittäjämäiset tiimit synnyttävät uutta oppimiskulttuuria opettamiskulttuurin sijaan.

”Pystytäänkö luomaan koulutusta, joka on kykeneväinen muutokseen ja edelläkävijyyteen?... Koulutuksen pitäisi päästä **irti hierarkkisesta** tavasta katsella asioita korkeakoulun näkökulmasta, missä opiskelija on yhteiskunnan tuote ja koululaitos on sen valmistaja...korkeakoulu on yksi tuotekehitysosasto, osana suu-

rempaa tuotekehitysprosessia, missä kaikki on ylhäältäpäin säädelty...” Ahonen toteaa, ettei esim. OIS-hankkeen kaltainen sisäinen kehittämistoiminta saa riittävästi tukea, koska ”eihän tuotteelle myydä tuotetta”. Ahosen mukaan korkeakoulujen pedagogiikan uudet innovaatiot saadaan tuottaviksi siirtämällä palkitsemisen painopiste innovaatioiden toteuttamiseen ja kaupallistamiseen.

”Koulutukseen kaivataan toimintamallia, jolla opetuskulttuuri muutetaan **oppimiskulttuuriksi**. Kilpailukykyä voidaan lisätä panostamalla eri aloja yhdistävän toimintamallin johtamiseen ja kehittämiseen niin, että saavutetaan kulttuuri, missä eri alojen yhdistäminen oikeasti toimiviksi ja hyvin johdetuiksi **tiimeiksi** on mahdollista...organisaation tulee tukea ilmapiiriä, missä opiskelijoilla on mahdollisuus **ohjautua itse** erikoistumaan omaksi persoonakseen ja oman alansa ammattilaiseksi yli koulutusohjelmien rajojen. Tarvitaan positiivista luovaa tuhoamista...Yksi suomalaisen yhteiskunnan yhteinen etu on luovuuteen ja innovatiivisuuden kasvattava koulutus...”

Edellä kuvattua Ahosen ajattelua sosiaalisesta muutoksesta Tee-mu Itkonen jatkaa [opinnäytetyössään](#) seuraavalla tavalla. Siinä kiitetty OIS-oppimisen ja muutoksen välttämättömyyden tunnistaminen yksilötasolta koulutuskulttuuritasolle:

Yksilötasolla suorituspaineeet lisääntyvät, mutta ”omien heikkouksien tunnistaminen palvelee **jaettua asiantuntijuutta** ja yhteisön etuja. Oman **osaamisen tunnistaminen** on yhä tärkeämpää kiristyvässä opiskelun vaatimuksissa...”

Opiskelijan oman profiilin rakentaminen ja **profiloituminen** on tärkeää työelämässä. Itkosen mukaan juuri oman profiilin löytyminen motivoi opiskelijoita ja auttaa tekemään tehtäviä omalla tavallaan. ”**Motivoitunut opiskelija** on halukas oppimaan uutta itsenäisesti ja tuottamaan innovaatioita. **Verkostopelaaja** on voittaja. On markkinoitava yrittäjämäisesti omaa sanomaa ja löydöstä eteenpäin.”

Tiimitasolla Itkonen nostaa esiin Rabbit-tiimin, jonka Rabbit thinking -menetelmää hän on ollut mukana kehittämässä. Rabbit

thinking nopeuttaa roolien ja oman osaamisen löytymistä tiimeissä sekä tiimiytymistä kokonaisuudessaan.

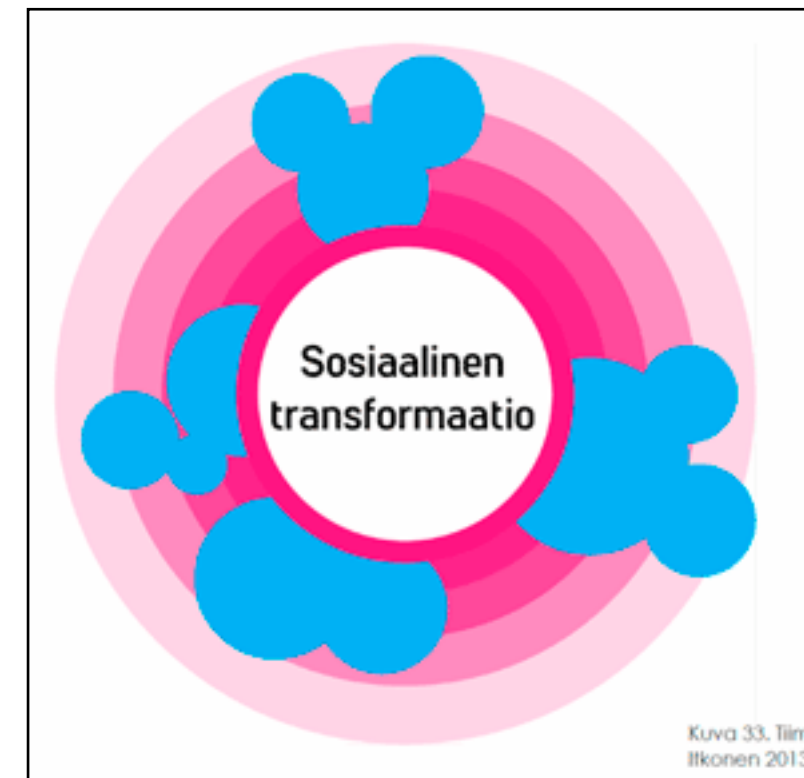
”...**Yhteisöllinen ote** ja työnjako helpottavat kaikkien hommia. Oppimalla toisista tiimiläisistä ja tiimidynamiikan säännöistä tiimi kasvaa. **Sosiaalisen muuttamisen** pitäisi olla tavoite kaikessa tiimityöskentelyssä. Luovan tiimityöskentelyn tulisi olla perusosa jokaista organisaatiota. Organisaation tehtävä on antaa suuntaviivoja ja ohjata luovaa tuottamista.”

Organisaatiotasolla kompleksisuutta voi Itkosen mukaan yksinkertaistaa ymmärrettävään muotoon yhdistämällä ajattelumalleja, jossa systeemiajattelu toimii myös muotoilijan työkaluna. **Muutosjohtamisella** on systeemissä eheyttä synnyttävä vaikutus. Edellinen ajattelutapa toimii Itkosen mukaan kaikilla systeemin tasoilla. Organisaatiot voisivat ottaa mallia yksilöistä, jotka ovat organisaationsa käyntikortteja. **Innovaatiotoiminta** on tehostettavissa **opiskelijalähtöisesti**, mistä käytännön esimerkkinä on Rabbit-ryhmä ja COOL-opinnäytetyöverkosto.

”Opettavan organisaation, tässä tapauksessa Savonian on osattava **antaa vastuuta** opiskelijoille heidän työskentelyssään, on annettava mahdollisuus tehdä virheitä ja oppia niistä itsenäisesti. Johdon on jalkauduttava ja tarkasteltava tuotoksiaan henkilökohtaisesti. **Palaute** tulee ottaa vakavasti ja rehellisesti vastaan. Organisaatiossa profiloituminen auttaa ulkopuolisia ihmisiä käsittämään, mistä on kyse. Myös organisaation pitää profiloitua. **Luottamus** ja vastuun jakaminen ovat tärkeimmät ylhäältä alas johdetut ominaisuudet, jotka kasvattavat poikkeuksetta **innovaatiokulttuuria**.”

Savonian koulutuskulttuurin näkökulmasta Itkonen toteaa innovaatioihin päästävän vain innovaatiotoimintaan kannustavalla organisaatiokulttuurilla. Tähän päästään taklaamalla muutosvastarinta ja hierarkia, jolloin opetuskulttuuri muuttuu **oppimiskulttuuriksi**. Lisäksi tarvitaan yhä enemmän verkottumisosaamista. Itkosen mukaan lähestymisteorian tai -työkaluna on sosiaalisen verkoston anatomia organisaatiossa jo ryhmien tasolla.

”...Savonia voi seuraavaksi lähteä suunnittelemaan muutoksen vaatimia toimenpiteitä opetuskulttuurin muuttamisessa **käyttäjälähtöiseen opiskelukulttuuriin**.”

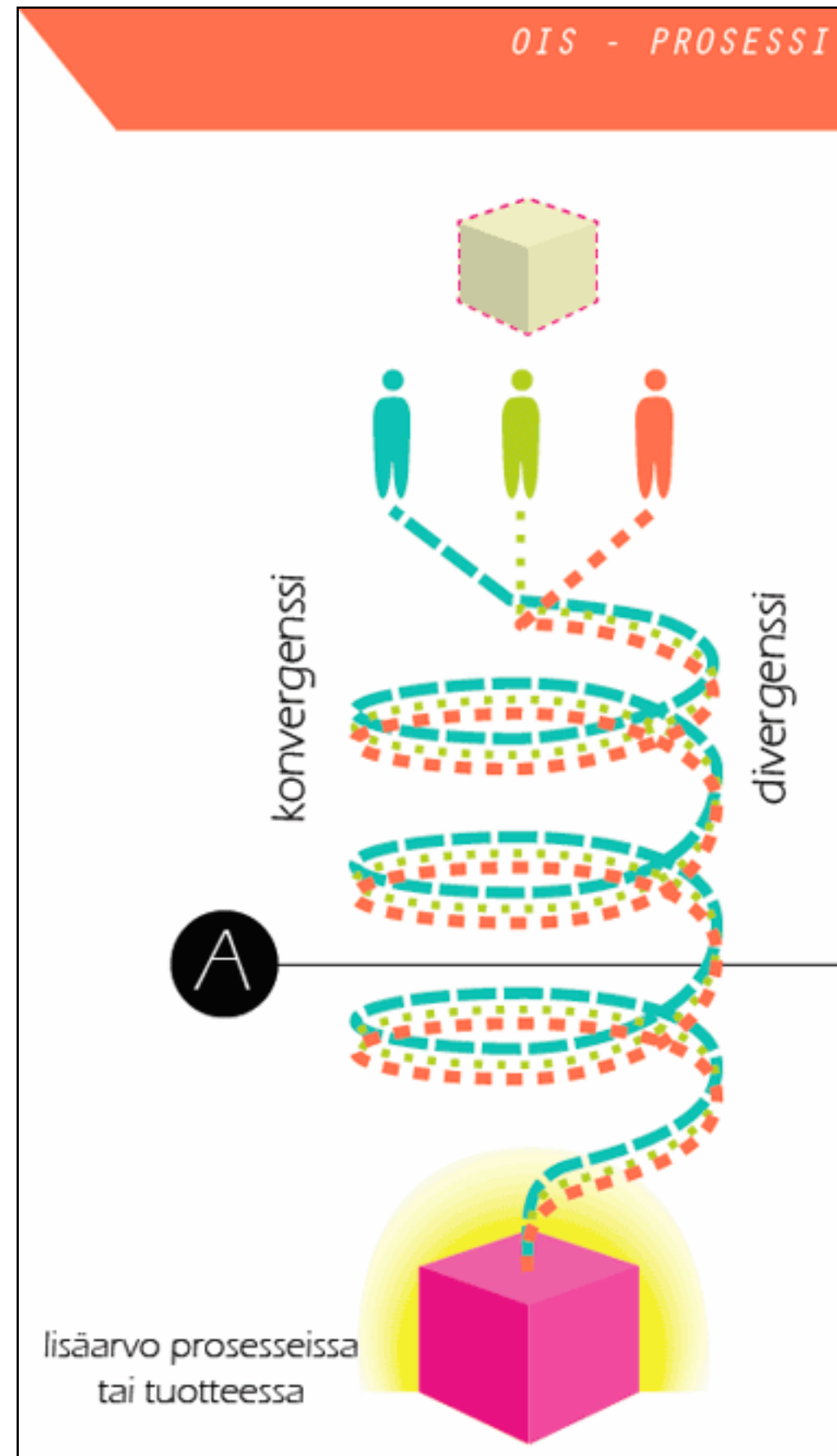

Kuva 33. Tiimi.
Itkonen 2013

OIS-ajattelu käytäntöön

Katriina Kantonen esittelee [opin-
näytetyössään](#) OIS-ajattelua mahdollisena palvelukonseptina, jossa ydinpalvelu olisi Savonian tarjoama OIS-aikaresurssi. Se on joka-
viikkoinen samaan aikaan toistuva, vapaa ja avoin opiskeluaika, josta voisi valita omaan tutkintoon sopivia opintoja **monialaisesti** toimien. Tukipalveluna toimisi verkkoympäristön vuorovaikutteinen ilmoitustaulu, Touchpoint, josta voi nähdä toisten koulutustarpeita tai -tarjontaa ja johon voi ilmaista osaamista ja ideoita. Uudet projektit olisivat läpinäkyviä, ne voisivat syntyä tätä kautta ja niihin voisi liittyä halutessaan. Lisäpalveluna toimisi tietopankki, josta löytyisi opiskelijoiden mahdollisia profiileja, tietoa henkilökunnalle ja työelämätahoille, sekä lisäksi mahdollisia suljettuja projektitiloja.

Mari Salmela vei OIS-ajattelua käytäntöön [opinnäytetyössään](#)

”Kuinka VOISimme – OIS elämään hankkeen jälkeen”. Hän käsitteli työssään OIS-ajattelun keskeisiä piirteitä ja sen kehittävää vaikutusta monialaiseen työelämäyhteistytöön, johon hän tarjoaa kehitysehdotuksen. Työ liittyi [OIS-kampan-
jan](#) toteutuksiin eri kampuksilla ja työssä haastateltiin monialaisissa projekteissa työskennelleitä opiskelijoita. Keskeiseksi teemaksi nousi **yhteistyötaitojen opettaminen**, minkä vaikutuksesta edellytykset innovatiiviseen ja avoimeen toimintakulttuuriin Savoniassa voisivat parantua. Työssään Salmela tarjoaa visuaalistettuna Savoniale organisaatiotasoisia kehittymishaasteita OIS-ajattelun soveltamiseksi jatkossa.

”Jotta oiS-toiminnasta itsestään voi muodostua innovaatio, kehitystyön pitäisi suuntautua ensisijaisesti prosesseihin sisältöjen (esimerkiksi virtuaalialustojen ja fyysisten tilojen) sijaan. Prosesseilla tarkoitetaan tässä tapauksessa sitä, miten

ihmiset **toimivat keskenään**, miten he ymmärtävät oiS-toimintamallin, ja kuinka he soveltavat sitä omassa työssään ja opiskelussaan. Tämän jälkeen sisällöistä voidaan tehdä aidosti oiS-toimintamallia tukevia ja edesauttavia.”

Salmela esittää kehittämisideoita, joiden toivoo johtavan Savoniassa OIS-ajattelun ja jatkotutkimukseen: ”Jokaisessa Savoniaan kuuluvassa henkilössä tulee tapahtua sisäsyntyistä uudistumista; uusien työskentely- ja ajattelutapojen omaksumista. **Muutos** tapahtuu **yksilöllistä vauhtia** ihmisen oppimisen tahdin mukaan. Organisaatioissa muutos jää hetkelliseksi, jos se tapahtuu ulkokohtaisesti: ulkoista voimaa ja kontrollia käyttämällä (Heikkilä & Heikkilä 2000, 26.). Muutos tapahtuu omakohtaisen ymmärtämisen kautta.”

Menetelmänä Salmela tarjoaa lähestymistapaa, jossa jatketaan kehittämiskysymysten esittämistä laajemmille foorumeille. Valitaan kartoitetuista haasteista kehityskohteita, joita lähdetään ratkaisemaan yhteistoiminnallisesti ja joissa **osallistetaan** mahdollisimman monia sidosryhmiä kaikissa vaiheissa.

”...Tällöin aloitetaan etsimällä ongelmia ja haasteita Savonian nykyisestä yhteistoiminnan mallista. Kun nämä haasteet on ymmärretty, aloitetaan tiedon etsintä -vaihe. Tässä vaiheessa on mielestäni hyödyllistä suuntautua myös ulospäin etsimällä yrityksiä, oppilaitoksia tai muita tahoja, joilla on tietoa erilaisista **yhteistoiminnan** malleista.”

Yhteistoiminnan kehittämistyökaluna Salmela käyttää sosiaalisen muutoksen suunnitteluun suunnattua Humantificin kompleksisuusasteikkoa, jonka mukaan muutoksen pitäisi lähteä organisaation tavoitteiden ja vision tasolta ja ulottua myös mm. menetelmiin, palveluihin, välineisiin ja tilaratkaisuihin. Yhteistoimintamallin käyttö osoittautuu haasteelliseksi ja opinnäytetyön yhteistoiminnan hahmotushaasteet monimutkaisiksi. Kansainvälisen verkoston haltuunottoa tässä työssä osoittaa se, että Salmela otti yhteyttä alan huippuasiantuntijaan Garry van Patteriin, jonka kanssa käydyt keskustelut auttoivat haasteellisen työn tavoitteen selkeyttämisessä ja rajaamisessa.

OISia ei pako(i)lla

Opiskelijoiden paneutuminen OIS-ajattelun syventämiseen näkyi niin opinnäytetöissä kuin konkreettissa tavassa tehdä työtä. OIS-hanke mahdollisti monimuotoisen oppimisen seuraamisen ja kokeilevan työotteen. Oppimista lähestyttiin holistisesti ja yhteisöllisesti. Yksin kammiossaan puurtava OIS-opettaja jäi taakse ja prosessissa luotiin erilaisia yhdessä oppimisen tapoja, joita keiltiin rohkeasti ja monialaisesti. Uuden oppimista ja vuorovaikutuksessa syntyvää yhdessä toimimista vahvistettiin myös draamallisena menetelmänä vaihtamalla rooleja eli perinteiset opiskelija- ja opettajaroolit käännettiin toisinpäin. Opiskelijoiden into tuotti myös opiskelijavetoisen työpajatyöskentelyn.

Opettajien Open Mission -koulutuspäivässä toimi muotoilualan Rabbit-opiskelijaryhmä työpajan vetäjänä. Opiskelijat ottivat aikaisempaa aktiivisemmän roolin koulutuksen suunnittelijoina, koodinoijina ja ohjaajina. Opettajat saattoivat vuorostaan kokeilla opiskelijan roolia työpajatyöskentelyssä, jossa opiskelijat kouluttivat opettajia some-taitoihin. Työpajaan kuului esim. opettajien omia osaamisalueita määrittelevä ennakkotehtävä, joka monelta opettajalta oli jäänyt... yllätys, yllätys... tekemättä! Siitä huolimatta opiskelijat ohjasivat ”lusmuilijoita” ottamaan paikkansa ryhmässä ja kertomaan taidoistaan suullisesti. Ryhmätehtävinä olivat tulevaisuuden kaupunkiympäristöön ja liikkumiseen liittyvät tiedonhankintatehtävät, joilla opiskelijat saivat ideoita omiin harjoitustöihinsä ja rikastuttivat omaa osaamistaan. Työpajan tehtävänä oli tutustuttaa opettajia tiedonhankinnassa joihinkin uusiin some-ympäristöihin ja -työkaluihin.

Opettajan näkökulmasta tuntui **turvalliselta** olla opiskelijoiden ohjauksessa ja saada apua kädestä pitäen. Opettajana oli myös hyödyllistä tavoittaa avuttomuuden ja osaamattomuuden kokemuksia opiskelijan roolista käsin. Työpajan lopussa opettajien yhteinen havainto oli, että opiskelijat pystyivät **muualla hankitun osaamisen pohjalta** perehdyttämään opettajat muutamiin uusiin some-työkaluihin ja luomaan opiskelutilanteen, jossa opettajat kokivat oivaltamisen ja **oppimisen iloa**. OIS-paja avasi silmät näkemään, kuinka paljon opiskelijoilla on muualla syntynyttä osaamista, jota yleensä ei oteta käyttöön perinteisissä opetustilanteissa. Lisäksi oli ilmeistä, että roolinvaihdot tekivät oppimistilanteet **tasa-arvoisiksi** ja **rikastuttivat** kaikkien osapuolten oppimiskokemuksia.

Luovuutta tilOISsa!

Sanna Laulainen
Paula Leinonen

***Inspiroivassa ympäristössä
tavalliset ihmiset ovat todennäköisesti
luovempia kuin joukko luovia ihmisiä
jäykässä ympäristössä.***

Maaretta Tukiainen kirjassa “Luova tila”

Oppimisen tilat

OIS-hanke – nimensä mukaisesti – korosti avoimen innovatiivisen oppimisympäristön tärkeyttä. Tätä laajaa kokonaisuutta tarkastelemme tässä luvussa tilojen (space) näkökulmasta. Lähtökohtanamme ovat OIS-hankkeessa jaetut kokemukset ja opiskelijoilta, opettajilta ja yhteistyökumppaneilta kerätty tutkimustieto OIS-ajattelun toteutumisesta ja sitä edistävistä ja estävistä tekijöistä. Tuomme tarkasteluun mukaan myös omia kokemuksiamme OIS-hankkeen ajalta. Aktiivisina OIS-toimijoina omat kokemuk-

semme ja käytännön esimerkkimme ovatkin tärkeä osa hankkeen antia. Rikkautta kokemusten välittämiseen tuo myös meidän kirjoittajakokoonpanon heterogeenisuus. Kun OIS-hankkeessa opiskelijan ja tilasuunnittelijan rooleissa vaikuttanut muotoilija yhdistetään opetusta kehittävään yliopistotutkijaan, tarjoaa yhdistelmä erinomaisen mahdollisuuden aitoon reflektointiin ja kokemusten ja tulkintojen koetteluun. Tavoitteenamme onkin kriittisesti tarkastella sitä, millaisia merkityksiä tiloilla on OIS-toiminnassa.

Oppimisen tiloista puhuttaessa syntyy ensimmäiseksi mielikuva luokkahuoneesta ja seminaarisalista – fyysisistä paikoista joissa itse on opiskelijana penkkiä kuluttanut. Tätä mielikuvaa muokkasimme OIS-hankkeessa innovoidessamme uusia tilavaihtoehtoja OIS-ajattelun suuntaisesti. Tässä luvussa tarkastelemme kyseistä tavoitetta ja haastetta käytännön esimerkkien kautta. Kiinnitämme huomiota myös siihen, miten tilaratkaisuilla voidaan edistää luovaa innovatiivista toimintaa Savonian oppimisympäristöissä ja mitä kriittisiä tekijöitä ao. ratkaisuihin liittyy. Onko siis OIS-opinmisen menestys vain sopivista fyysisistä tiloista kiinni?

Jotta voimme vastata edeltävään kysymykseen, on meidän avattava tilanäkökulmaa myös laajemmin, sillä kun OIS-hankkeessa kehitettiin avoimia innovatiivisia oppimisen tiloja, ei kyse ollut vain luokista tai luokattamuudesta. Tunnetun ”Ba”-ajattelun (mm. Nonaka & Konno 1998) hengen mukaisesti OIS-hankkeen tavoitetta voi kuvata henkiseksi, fyysiseksi ja virtuaaliseksi tilaksi, jossa tietoa ja osaamista jaetaan ja muodostetaan yhdessä (ks. myös Kivinen 2008). Nämä eri tilat voimme tulkita avainasioiksi myös hankkeessa kerätyn tutkimusaineiston perusteella, kun haastatelimme opiskelijoita, opettajia ja sidosryhmiä OIS-periaatteiden toteutumisesta käytännössä. Myös erilaiset hankkeen aikana käydyt keskustelut ja kokemusten vaihdot – hiljaisen tiedon näkyväksi tekemisen hetket – vahvistavat samaa tulkintaa. Siksi OIS-hankkeen kokemusten perusteella väitämme, että OIS-ajattelun ja -toiminnan onnistumisen kriittinen tekijä on nimenomaan tilat: niin **henkiset**, **fyysiset**, **virtuaaliset** kuin **sosiaaliset tilat**. Havainnollistamme niitä kaikkia lyhyesti tutkimustulosten ja esimerkkien avulla, vaikka painotamme tässä erityisesti fyysisiä tiloja.

Tahto ja ”lupa” toimia toisin

OIS-hankkeen ja sen taustalla vaikuttavan pedagogisen ajattelun tavoitteena ja toiveena on jokaisen hinku oppia. Liitämme siihen **motivaation**, **asenteet**, **arvot** sekä myös **taidot**. Oppimisen hinku ei ole vain opiskelijoiden oma asia vaan myös opettajien, työelämän yhteistyökumppaneiden sekä opetusta järjestävän organisaation johtajien ja koko organisaation asia. Ne kaikki asenteineen, arvoi-

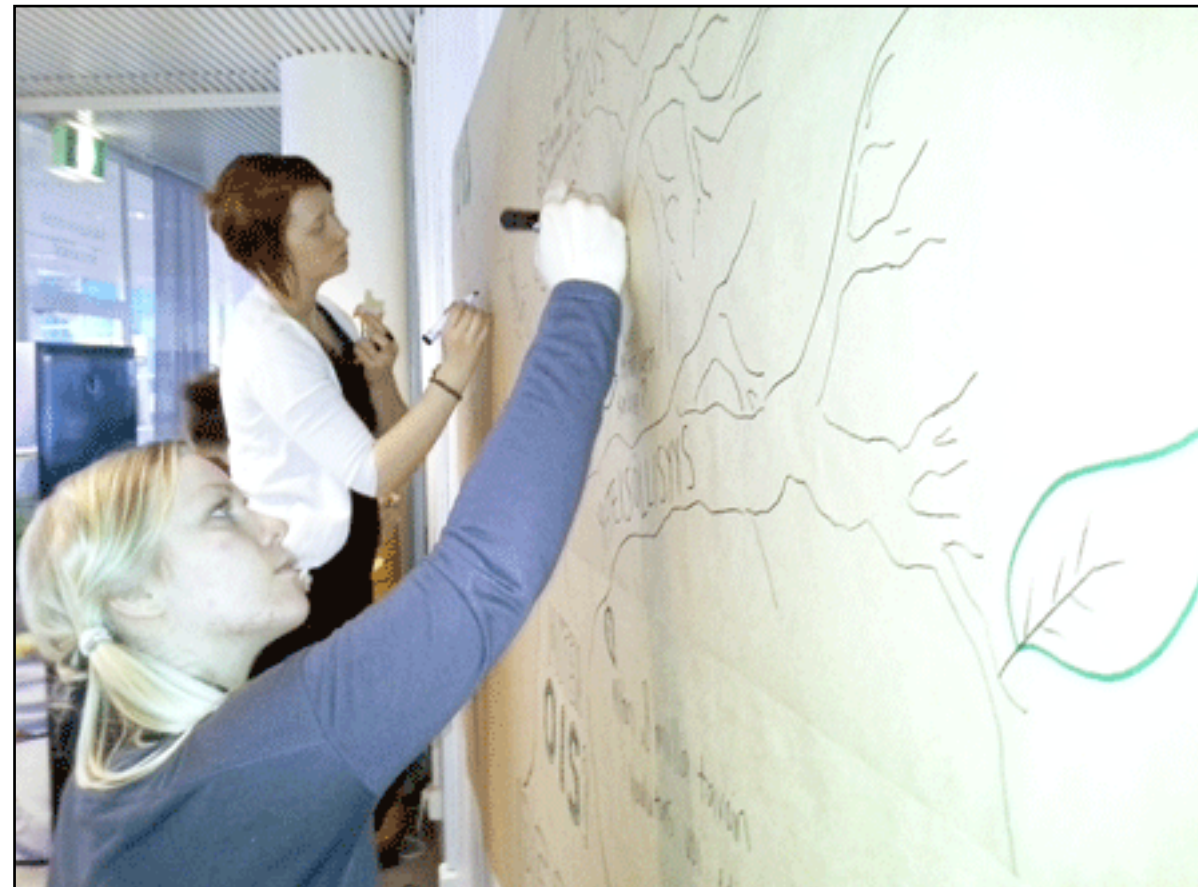
neen, tahtotiloineen ja taitoineen rakentavat oppimiselle myönteistä alustaa tai estävät sitä tietoisesti tai tiedostamattaan. Kyse ei ole siis vain opiskelijoiden omista valinnoista ja valmiuksista – jos homma ei toimi, syyttää ei voi vääränlaista opiskelija-ainesta. Myös oppiminen ei ole vain opiskelijoiden vaan kaikkien tahojen yhteinen tavoite ja osa onnistunutta prosessia. Se lienee itsestään selvää, kun huomioidaan yleinen puhe elinikäisestä oppimisesta ja oppivista organisaatioista.

Myös **”lupa” toimia uusilla innovatiivisilla tavoilla ja uusien muuttuvien roolien mukaisesti** koskettavat kaikkia opetukseen ja oppimiseen kytkeytyviä toimijoita. Esimerkiksi opettajana siirtyminen uudenlaiseen **monialaiseen yhteisopettajuuteen** ja heittäytyminen asiantuntijasta **prosessin ja pörinän mahdollistajaksi** edellyttää opettajan oman hingun ja panoksen lisäksi myös mui-

den tukea organisaatiossa. Ei ole myöskään itsestään selvää, että opiskelijat ja yhteistyökumppanit ovat valmiita totutusta poikkeaviin rooleihin uusine odotuksineen ja epämukavuuksineen. Se on yksi esimerkki siitä, miksi oppimisen henkistä perustaa on tärkeää avata ja reflektoida yhdessä, jotta osallisille muodostuisi riittävä ymmärrys prosessin vaatimuksista ja tavoitteista sekä omasta roolistaan sen onnistumisessa. Opettajuuden ja oppimisen muutos ei tarkoita kuitenkaan sitä, että kaikesta vanhasta on tällöin luovuttava. Kriittisesti onkin keskusteltava, kenellä ja missä tilanteissa on lupa pitäytyä ns. vanhoissa tavoissa toimia. OIS-toiminta ei siis tarkoita aikaisempien käytäntöjen pois heittämistä ja/tai vain yhdenlaista näkemystä hyvään opettamiseen ja oppimiseen. OIS-ajattelu ei myöskään perusta vetovoimaansa pakkoon. Tärkeää on silloin pohtia, miten siis innostaa ja innostua mukaan.

Yhdessä toimimisen tavat ja joustot

OIS-toiminnassa tavoiteltu monialainen yhteistyö ei ole aina vain tahdosta kiinni. Kun erilaisilla taustoilla, odotuksilla ja perinteillä valjastetut yksilöt kootaan vapaaehtoisestikin samaan tilaan, on toiminnan lähtökohdat

vähintäänkin haasteelliset – vaikkakaan eivät mahdottomat. Kun puhtaalta pöydältä ei ole mahdollista lähteä liikkeelle, on tärkeää pohtia, miten mahdollisia kulttuurisia ristiriitoja ja uudenlaisia toimintatapoja rajoittavia tottumuksia voisi käsitellä tai ylipäänsä tunnistaa. Voisiko niitä jopa hyödyntää uudenlaisten avausten rikastajina, kun konsensus ei ole tavoitteena? OIS-hankkeen piloteissa mietimme mm. sitä, miten eri koulutusalojen käytännöt ja puhettavat vaikuttavat (tai voivat vaikuttaa) yhteistyöhön. Omakoh- taisen kokemuksen kautta olemme huomanneet, että näistä eroista johtuvat esteet voivat kääntyä innovatiiviseksi voimavaraksi. Se vie kuitenkin usein yllättävän paljon aikaa ja vaatii kestävyyttä silloinkin, kun epäily kalvaa jo mieltä. Ovatko yhteiset prosessit täl- löin riittävän joustavia ja mukautuvia? Entä ovatko ne käytännössä

todella avoimia kaikille?

Prosessien joustavuuden tärkeys havainnollistui mm. esimerkissä, jossa työstiittiin kaikille vielä tuntematonta ongelmaa uudenlaisella pedagogisella toteutuksella (esimerkki kalamaljasta luvussa ”Monenlaista pöörinää”). Kuten Eija ja Helena esimerkis- sään kuvaavat, kalamaljan toteutuksessa törmättiin perinteisiin, joihin opiskelijat olivat aiem- massa koulunkäynnissään sosi- aalistuneet. Aikaisemman koulu-

tushistorian muokkaama henkinen tila, kuten motivaation ja positiivisten kokemusten puute uudentlaisista opetusmetodeista, estää **aktiivisen heittäytymisen uuteen** juttuun. Raja vapaaehtoisen innostuneen aktiivisuuden ja auktoriteetin pakottavan osallistamisen välillä on häilyvä silloin, kun oppimisen sosiaalinen tila pedagogisine ratkaisuisineen ei avaudu ja välity kokeilun arvoisena asiana. Kriittistä tällöin on **tilannejousto** eli miten tavoitteeseen voidaan päästä toisilla keinoilla. Se vaatii opettajalta vahvaa sosiaalisen tilan tuntua sekä taitoa muokata tilannetta ja sen puitteita uuteen suuntaan. Tätä kalamalja-esimerkki osaltaan havainnollistaa.

Oppimisen puitteet ja (k)ehdot

OIS-oppimista tukevinä tai estävinä puitteina koko OIS-hankkeen ajan korostuivat opiskelun ja koulutuksen rakenteelliset tekijät. Tarkoitamme niillä tässä erityisesti opetussuunnitelmia, lukujärjestyksiä ja fyysisesti erillään toimivia koulutusaloja.

Jos ja kun opetussuunnitelmatyö ei ole rakennettu OIS-ajattelun mukaisesti niin, että eri koulutusalat tekisivät sitä integroidusti, ei monialaiselle OIS-toiminnalle ole yhteistä perustaa. Sama koskee myös lukujärjestyksiä, joilla yllättävänkin tehokkaasti voidaan eri alojen yhteisiä OIS-prosesseja tukea tai tehdä mahdottomaksi. Jos esimerkiksi jollakin koulutusosalalla kiinnitetään OIS-toimintaa tukeva päivä lukujärjestyspohjaan, mutta näin ei tehdä toisilla aloilla tai päivä vaihtelee tai siitä ei pidetä kiinni, on perusta yhteisille monialaisille OIS-prosesseille hatara. Tämä esimerkki jo sellaiseen vahvistaa koulutusalojen välisen **opetussuunnittelu- ja luku-**

järjestystyön – ainakin osittaisen – **integroinnin** tärkeyttä. Ja kyseinen monialaisuus on koko OIS-toiminnan perusta. Siksi siihen on tärkeää panostaa jatkossa.

Yksi konkreettinen OIS-oppimisen ehto on ollut fyysisten, mutta myös virtuaalisten, oppimistilojen kehittäminen hankkeen aikana. Olemme avanneet fyysisten tilojen merkitystä OIS-hankkeelle AMK-lehden [artikkelissa](#) ”OIS tilana – matalan kynnyksen ”pöytäpaikka” & uudentlaisen oppimisen (k)ehto” (Gröhn-Rissanen, Laulainen & Leinonen 2013). Fyysiset tilat ovat merkittäväällä tavalla rakentaneet perustaa OIS-ajattelun toteutumiselle tuomalla eri alojen toimijoita lähemmäksi toisiaan. Fyysisten tilojen keskeiseen asemaan OIS-hankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa vaikutti myös se, että samanaikaisesti Savonialla oli vireillä laaja kampusuudistus merkittävine uusine tilaratkaisuisineen.

Opiskelijälähtöisesti suunnitellut tilat

OIS-hankkeen aikana Savonialle rakentui kaksi OIS-toimintaa tukevaa tilaa: **OIS-tila** ja **Olkkari**, joista OIS-tila suunniteltiin avoimeen opetus-, opiskelu- ja työskentelykäyttöön ja Olkkari matalan kynnyksen kohtaamis- ja rentoutumispaikaksi. Olkkari suunniteltiin nimensäkin mukaisesti olohuonemaiseksi taukotilaksi Microkadun kampusalueen keskelle. [Suunnittelusta](#) vastasi muotoilun opiskelija Marjo Vartiainen-Losoi. OIS-tila puolestaan tarkoitettiin määrätietoisemman työskentelyn ja opiskelun paikaksi. OIS-tilan sijainti määrittyi kampusalueen reunalle, joten sinne hakeutui erityisesti sellaiset, jotka tiesivät mitä tilassa on ja mitä siltä voi odottaa. Kerromme tässä tarkemmin, miten ao. tilat liittyivät osaksi OIS-hanketta ja tukivat osaltaan sen pedagogista toteutusta.

Tilojen visuaaliseen ilmeeseen voi tutustua halutessaan enemmän edellä mainitusta [artikkelista](#).

Molempien tilojen suunnittelu lähti liikkeelle opiskelijoiden aktiivisuudesta ja halusta luoda uudenlaista oppimisympäristöä. **Opiskelijälähtöinen ideointi ja suunnittelu** toivatkin uusia ja raikaita näkökulmia tilojen kalustamiseen sekä toiminnallisuuteen, jotta molemmat tilat olisivat helposti lähestyttäviä ja niihin voisi vapaasti tulla. Opiskelijälähtöinen toteutus onkin erinomainen esimerkki siitä, mitä OIS on parhaimmillaan antaessaan tilaa uuden kehkeyttämiseen erilaista osaamista luovasti ja aidosti ammentaen. Toinen meistä kirjoittajista (Paula) oli keskeisesti mukana tässä prosessissa ja näin paraatipaikalla pohtimassa toteutuksen kriittisiä kohtia. Suunnittelutyön tukena oli mm. hänen tekemä [opinnäytetyö](#) monialaisuuden tukemisesta tilasuunnittelun keinoin. Paulan kanssa OIS-tilaa oli suunnittelemassa toinenkin vastavalmistunut muotoilija, Emmi Hakala. Hän puolestaan työskenteli tuolloin Savonian [LEKA-hankkeessa](#), mikä vahvisti osaltaan toteutuksen monialaisuutta yhdistyihän näin suunnittelussa sekä muotoilun että tekniikan näkökulma. Sitä kautta myös yritysyritystyönäkökulma tuli keskeisesti suunnitteluun mukaan. Näin tilasta saatiin varsin toimiva OIS-toiminnan tarkoituksiin. OIS-tilan käyttäjien monialaisuus kertoikin osaltaan siitä, että tilan suunnittelussa onnistuttiin, vaikka iso osa käyttäjistä tulikin aluksi yhden koulutusalan, liiketalouden, puolelta. Haasteen OIS-tilan ja myös Olkkarin käyttämiselle toi niiden sijainti suhteessa koulutusalojen muihin tiloihin. Koska vireillä ollut laaja kampus-uudistus viivästyi, ei opiskelijoita eri koulutusaloilta siirtynytäkään niin nopealla

aikataululla lähelle ao. tiloja, kuin ennakkokaavailuissa oli ajatuk-sena.

Mutta mikä johtoajatus suunnittelijoilla oli mielessään OIS-toi-mintaa tukevia tiloja innovoidessaan? Yhtenä lähtökohtana oli saada toimijat **törmäytettyä** toisiinsa – myös vahingossa – sillä vapaaehtoisuus ja aito kiinnostus ovat parhaita moottoreita tulok-sellisen yhteistyön tekemiselle. Ne ovat myös edellytyksiä hyvälle pörinälle ja sen tuottamalle luovalle prosessille.

Hyviä kohtaamistiloja rajattomaan törmäyttämiseen ovat kah-vilat ja ruokalat, yhteiskäyttöiset taukotilat, olohuoneet sekä käy-tävät joiden varrella on erilaisia istuinryhmiä. Ne ovat eräänlai-sia eri alojen fyysisiä välimaastoja, joissa erilaiset kulttuurit, toi-minta-alueet ja tiedonalat voivat kohdata. Yhteiset tilat ovat myös **neutraaleja ns. ”no man’s land” -alueita**, joissa kaikki ovat tasa-vertaisia käyttäjiä. Kokemuksemme mukaan monialainen yhteis-työ lähtee helpommin sujumaan silloin, kun tila ei ole minkään koulutusalan omistama. Siitä esimerkkinä omat kokemuksemme OIS-tilan käytöstä hankkeen projektiryhmän tapaamisissa.

OIS-toiminnan näkökulmasta **tilojen ristiinkäyttäminen** on yksi keino törmäyttää opiskelijoita ja opettajia tietoisesti. Näin totutaan toisten koulutusalojen läsnäoloon ja joskus jopa erilaisiin opetus-menetelmiin, kun päästään kurkistamaan edellisen ryhmän ope-tuksen loppumista tai luetaan pöydälle jääneitä muistiinpanoja. Tämä on helpompaa silloin, kun ollaan fyysisesti saman katon alla eikä tarvitse liikkua kampukselta toiselle. Ristiinkäyttämisen voi aloittaa esimerkiksi tietokoneluokista, jotka voivat olla kaikilla aloilla samanlaiset, kunhan alakohtaisia ohjelmistoja on tarjolla.

Tärkeää on siis se, että ei lokeroiduta omiin koulutusalohtaisiin tiloihin vaan hyödynnetään rohkeasti yhteiskäyttöisiä opetustilo-ja. Sen lisäksi on huomioitava myös eri alojen omat ammatilliset tavoitteet. Autenttisillakin oppimisympäristöillä on oma paikkan-sa opiskelijan ammatillisen identiteetin kehittämisessä kun esi-merkiksi kouluttaudutaan terveydenhuollon ammattilaiseksi.

Tilat uusiksi?

Tavallisesta poikkeavat oppimisympäristöt ja tilat voivat herätellä uudenlaiseen ajatteluun ja tästä hyvänä esimerkkinä on hankkees-sakin käytetty **OIS-pilvi**.

[OIS-pilvi](#) oli yksi visuaalinen keino saada ihmiset pohtimaan ti-lojen muotoa ja merkitystä ja sitä, mikä voisi edistää innovointia ja jopa unelmointia. OIS-pilveä käytettiin tapahtumissa herättämäs-sä huomiota ja usein sen sisälle rakennettiin jokin toimintapiste, johon ohikulkijat pystyivät osallistumaan.

”Suunnittelimme kampanjamme OIS-pilven ympärille. Sen kiinnostava ulkomuoto ja helppo liikuteltavuus sopi tar-koituksiimme mitä parhaiten. OIS-pilvi oli niin näkyvä ja huomiota herättävä, että siitä muodostui erittäin tärkeä osa kampanjaamme. Saimme rakennettua pilven avulla ja sen ympärille kiinnostavan ja houkuttelevan ympäristön, jo-hon ohikulkevien ihmisten oli helppo tulla. Rakensimme OIS-pilven sisälle rennon tilan, jossa ihmisten oli mukava jutustella ja jossa meidän oli helppo kertoa kampanjasta sekä hankkeesta.” (OIS-toimija)

Aina fyysisiä tiloja ei pysty tai tarvitse kokonaan muuttaa, vaan niiden sisustamisella voi rakentaa innostavaa oppimisympäristöä. Esimerkiksi kalusteiden valinnalla on suuri merkitys etenkin siihen, miten tila koetaan ja miten sitä käytetään. Helposti liikuteltavat kalusteet tuovat muunneltavuutta tilaan ja käyttäjät voivat muokata sitä omien tarpeidensa mukaan. Jos kalusteet puolestaan ovat raskaita ja selkeästi osoitettu tiettyyn kohtaan, niiden muunneltavuus häviää ja tilaa on jäykempi käyttää. Kalusteet voivat näin olla este tilojen joustavalle käytölle.

Kalusteiden sopivuus on kuitenkin hyvin subjektiivinen kokemus. Siksi oppimisympäristöistä tulee löytyä monenlaiseen työskentelyyn ja olemiseen tarkoitettuja kalusteita ja alueita. Siinä missä toinen saa parhaan flown kirjoittamiselle sängyssä makoillen, voi toinen löytää saman tunnetilan pienessä kopissa kovalla tuolilla istuen. Emme halua myöskään kiistää luokkahuonemaisen tilan soveltuvuutta joissakin tilanteissa, vaikka sijoittammekin OIS-ajattelun mukaisen oppimisen lähtökohtaisesti itseämme innostaviin, vapaamuotoisempiin tiloihin. Ja vaikka fyysinen tila olisi kuinka inspiroiva tai tylsä tahansa, voi muulla toiminnalla (kuten opettajan pedagogisilla ratkaisuilla) sitä tehokkaastikin tuhota tai paikata.

Mutta onko fyysisistä tiloista puhuminen ylipäättään vanhanai-kaista näin some-aikakaudella? Väitämme että ei. On toki selvää, että fyysisen oppimisympäristön merkitys on muuttunut virtuaalisten työkalujen ja sosiaalisen median kehittyessä ja tullessa tärkeäksi osaksi opiskelukulttuuria. Nykyään virtuaalisilla oppimisympäristöillä voidaan helposti pitää yhteyttä, jakaa tietoa ja viedä yhteistä projektia eteenpäin omien aikataulujen puitteissa ilman että

fyysinen tapaaminen on enää välttämätöntä. Voisi kai sanoa, että virtuaaliset työkalut tukevat opiskelijakeskeistä toimintaa. Oman kokemuksemme mukaan alkuvaiheen pörinä ja verkostoituminen voi olla luontevampaa kasvotusten ja nimenomaan näihin kohtaamisiin fyysiset tilat vaikuttavat. Parhaimmillaan fyysiset ja virtuaaliset tilat tukevatkin toinen toisiaan luovaa yksilöllistä oppimisprosessia myötäillen.

Luovassa tilassa

Olemme edellä kuvanneet ja havainnollistaneet OIS-ajattelun toteutumista tila-näkökulmasta ja erityisesti fyysisten tilojen osalta. Kuten tekstistämme voi nähdä, tilojen erottelu on vain yksi tapa

tulkita uudenlaisen oppimisen kriittisiä tekijöitä, jotka kytkeytyvät toisiinsa monisyisesti. Esimerkiksi fyysinen tila sinällään ei vielä auta ymmärtämään oppimisen puitteita ellei samassa yhteydessä pohdita myös oppimisen henkistä ja sosiaalista (sekä tilanteesta riippuen myös virtuaalista) tilaa. OIS-hankkeen kokemuksemme mukaan toimintaa tukevalla tilasuunnittelulla ja kalustuksella voidaan ohjata ihmisiä totutusta poikkeavaan toimintaan, mutta henkilöiden omilla asenteilla on tärkeä vaikutus siihen, miten niitä luovasti käytetään. Toimijoiden luoma **avoin ja salliva ilmapiiri** edesauttaa OIS-toiminnan syntymistä ja kehittymistä erilaisia fyysisiä tiloja aktiivisesti hyödyntäen.

OIS-hankkeen kokemusten perusteella haluamme myös korostaa sitä, että fyysisiä tiloja ei ole syytä ottaa itsestäänselvyytenä, vaan tie-

toisesti tarkastella niiden soveltuvuutta uudenlaisen oppimisen vaatimuksiin. OIS-hanke ja siinä kehitetyt tilat tuovat tärkeällä tavalla esille sen, miten OIS-toimintaa tukevien fyysisten tilojen suunnitteluprosessin on noudatettava OIS-periaatteita, jotta myös lopputulos luo potentiaalisen alustan ao. periaatteiden mukaiselle oppimiselle. Fyysisten tilojen suunnittelukin on siis yhteisöllinen, tulevia käyttäjiä laajasti yhdistävä ja monialainen prosessi, jossa avoimuus pöörinälle ja innovatiivisille ratkaisuille on onnistumisen avain.

Olemme nimenneet artikkelimme korostamalla luovuutta tiloissa. Sen sanoma on kaksijakoinen: toisaalta tiloja on suunniteltava, toteutettava ja käytettävä luovasti ja toisaalta tiloilla ja tiloissa voidaan kokea luovuuden ja innovatiivisuuden imua. Tiloilla, ja tässä tapauksessa erityisesti fyysisillä tiloilla, on siis merkitystä uudenlaisen OIS-toiminnan ja oppimisen alustana. Mutta jos ryhdytään avaamaan näitä merkityksiä ja miettimään erilaisia toteutustapoja, ei tehtävä ole yksinkertainen ja helppo. Voimme esimerkiksi kysyä, riittääkö pelkkä olemassa olevien fyysisten tilojen tuunaus, ja mitä se silloin minimissään edellyttää, jotta luovuudelle ja uudelle oppimiselle rakentuu otollinen maaperä. Olemme varmoja siitä, että yhtä oikeaa vastausta ei tähän kysymykseen ole. Mikään tila ei sinällään vielä takaa luovaa toimintaa. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö olemassa olevia ja tulevia fyysisiä tiloja olisi syytä ideoida, suunnitella ja kokeilla mahdollisimman avoimesti ja opetusta ja opiskelua koskevat kulttuuriset traditiot ylittäen. Se onkin yksi haaste suunniteltaessa tulevaisuuden kampuksia avoimen innovatiivisen oppimisympäristön periaattein.

OIS oppimisprosessina

Mirja Kontio
Marja Gröhn-Rissanen
Sanna Laulainen

Kohti koulutusinnovaatioita

Tämä OIS-hankkeen loppujulkaisu [blogiympäristöineen](#) hahmottaa sitä, millaisessa toimintaympäristössä OIS-ajattelun oppiminen mahdollistuu. Julkaisun tapausesimerkit havainnollistavat osuvasti sitä, millaisia haasteita OIS-oppimiseen liittyy. OIS-prosessi parhaimmillaan pitkäkestoisena prosessina voi tuottaa koulutusinnovaatioita kuten esimerkiksi lisäalassa toteutunut uudistettu koulutusprosessi, muotoilualan projektistudioiden uusiutuvat käytännöt ja OIS-tilojen suunnittelu ja toteutus toivat näkyviin. Koulutusinnovaatioita näistä OIS-tapauskuvauksista tekee se, että kokonaisuuksia tutkittiin, tarkasteltiin ja dokumentoitiin monikanavaisesti ja tavoitteellisesti. OIS-hankkeessa saadut kokemukset ja toimintamallin muutokset antavat aineksia tarkastella koulutusta uusin silmin koulutusinnovaation suuntaan (ks. Vidgren 2009). Innovatiivista otetta ja ennakkoluulottomuutta ovat osoittaneet erityisesti hankkeessa mukana olleet opiskelijat. He ovat tuottaneet yhteistoiminnassa ja konkreettisissa tuotoksissa, projekteissa ja opinnäytetöissä, radikaalejakin ratkaisuja ja teoreet-

tista uudelleen ajattelua. Näistä esimerkkeinä pelillistämisprosessit ja [skill-tree -ajattelu](#), jotka ovat olleet urauurtavia avauksia Savoniassa.

OIS-hanke opetti eri alojen ja erilaisista osaamistaustoista lähtöisin olevia toimijoita uudendaleen toimintatapaan. Henkilöstön osaaminen tuli näkyväksi monimuotoisessa verkostoituneessa tavassa suunnitella ja toteuttaa pilotteja. Niissä eri alojen tulokulmat ja osaajien osaamispotentiaalit nivottiin yhteen tavoilla, jotka mahdollistivat uudendaleen yhdistelmiä ja etenemismalleja OIS-hankkeen tavoitteiden suuntaisesti. Osaamisen ja prosessien läpinäkyvyyttä kehitettiin tietoisesti kutsumalla mukaan mahdollisimman erilaisia toimijoita. Se vei toimijat (opettajien lisäksi myös opiskelijat) usein yhdessä epä mukavuusalueille ja paljasti osaamisen puutteita, joihin toisilta tarvittiin tukea sekä epävirallistakin keskustelua ja yhteistä pohdintaa mm. verkossa. Keskeistä OISmaisen toiminnan kannalta oli, että näissä kohtaamisissa sovellettiin ja kokeiltiin eri menetelmiä. Edelleen kaivataan kuitenkin työkaluja, joilla verkkoympäristöissä toimijoiden taitoalueet

ja kiinnostuksen kohteet sekä aidot projektit saatetaan yhteisesti näkyväksi.

[Työelämän toimeksiannot](#) tulisi saattaa läpinäkyvään verkkoympäristöön, jota kaikki voisivat tarvelähtöisesti ketterämmin hyödyntää. Miten tämä prosessi voitaisiin koordinoida paremmin ja saataisiin liitettyä tehokkaammin Savonian painoaloihin? Miten työelämän toimeksiantoprosessit voitaisiin johtaa aikaisempaa joustavammin? Nämä kysymykset nousivat esiin hankkeen aikana.

Kuinka sitten vastataan alueen työelämän kehitystarpeisiin entistä tehokkaammin? Miten uudet OIS-toimintamallit integroitaisiin vallitseviin käytänteisiin entistä vaikuttavammin? Nämä ovat edelleen isoja kysymyksiä kun Savonian alueellista vaikuttavuutta kehitetään. Lisäarvoa tämän tavoitteen saavuttamiseen tuo toimiva yhteistyö Itä-Suomen yliopiston kanssa, joka toteutui OIS-hankkeessa osaamisen innovatiivisena yhdistämisenä ja [käytännön verkostoitumisena](#). Tämä yhteistyö luo pohjaa tutkimuslähtöisten innovaatioiden syntymiseen ja kaupallistamiseen, mistä tuoreimpina esimerkkeinä ovat opiskelijoiden opinnäytetöissä nousseet [kehittämis- ja liiketoimintaideat](#). Opiskelijoiden sisäisen yrittäjyyden synnyttäminen ja yrittäjäpolkujen luominen ovat osa uutta OIS-oppimiskulttuuria ja kantavat varmasti hedelmää lähitulevaisuudessa opiskelijoiden siirryttyä työelämään.

OIS-hanke tuotti lukuisan määrän kokemuksia erilaisista yhteistyöhankkeista. Kiteytämme OIS-prosessista nousseet keskeisimmät periaatteet seuraavassa törmäyttämö-mallissa ja loppukiteyksissä.

OIS-prosessi törmäyttämönä

OIS-prosessi syntyy Savonia-ammattikorkeakoulun yhteisellä alustalla, missä eri alat tutustuvat toisiinsa ja kohtaavat yhteisiä intressejä. Tapahtuu erilaista liikehdintää kun eri alojen ihmiset intresseineen törmäilevät toisiinsa. Törmäyttämö-mallissa oppimisen lähtökohtana on se, että eri alojen ihmisten on tutustuttava toisiinsa ja toinen toistensa ideoihin, jotta pörinää syntyy. Kun ideoihin tutustutaan ja niistä keskustellaan, yhteinen tavoite selkiytyy ja tapahtuu sulautumista. Kun prosessi etenee yhteistyössä integroidusti ja sitoutuneet osapuolet organisoivat sen hyvin, voidaan tavoittaa pooli-taso.

Pörinätaso

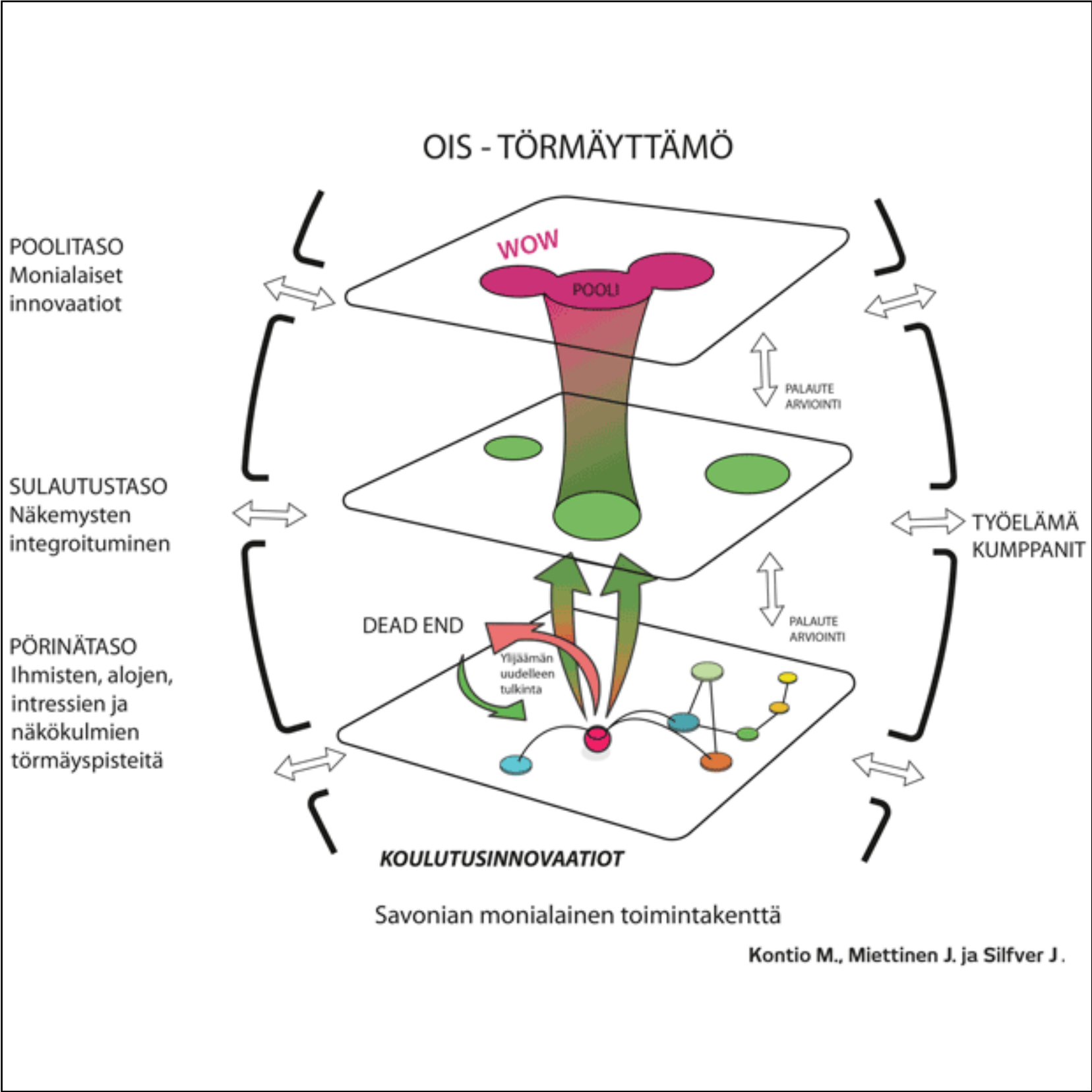
OIS-oppimisen lähtökohtana on pörinän synnyttäminen. Se tapahtuu silloin, kun erilaiset ideaidut törmäilevät ja verkottuvat toisiinsa. Näin alkaa muotoutua myös yhteisiä intressejä, yhteisesti koettuja kiinnostavia teemoja, joita lähdetään aidosti työstämään.

Osa ideaiduista alkaa kasvaa monialaisena pörinä yhteisen tavoitteen suuntaan, johon liittyy työelämläheisiä yhteistyökumppaneita. Monialainen **ideoiden** törmäyttäminen, ristipölyttäminen (Fuzzy Front End), tuottaa monipuolista aineistoa, jota pyritään suuntaamaan jo prosessin alkuvaiheessa myös ulospäin. Alkuvaiheen vielä paljolti jalostumattomalle ”sumealle idealle” pyritään löytämään sopiva sovelluskohde, asiakas, rahoittaja tai muu yhteistyökumppani. Aina tämä ei onnistu. Osa ideoista törmää ns. dead endiin, jolloin OIS-idea tai -yhteistyö ei kanna pidemmälle. Pohdittavaksi jää, mitä tehdään näille kokeiluille. Runsaasti ide-

oita sisältävä OIS-pörinä tuottaa valtavan määrän materiaalia, josta suurin osa jää nykyisellään hyödyntämättä (ns. ylijäämänä tai ”onnellisena sattumana” tai [serendipiteettinä](#), vain tiettyyn tavoitteeseen tähtäävällä työskentelytavalla. Toisinaan uusien ideoiden ”keksimisen” sijaan voisikin katsoa ensin ns. roskikseen, sillä edellisen prosessin ”hukkapalat” voivat joskus osoittautua seuraavien aarteeksi. Nämä ”jämät” ovat osa avoimen innovaation OISmaista ajattelutapaa. Tavoitteena on, että onnellisten sattumien tuottama materiaali pyritäänkin hyödyntämään, kanavoimaan ”uivan tarpeen” suuntaan jo prosessin varhaisessa vaiheessa. Tällöin osa prosessissa toimivista voi lähteä onnellisen sattuman perään, jolloin pörinässä syntyy uusia ideoiden yhteenliittymiä ja luovia törmäyksiä.

Sulautustaso

Edellä kuvattu dead end ei siis olekaan loppu, vaan se tarjoaa mahdollisuuden ylijäämän **uudelleentulkintaan** ja edelleen kehittämiseen. Jotkut monialaiset projekti-teemat alkavat kantaa, prosessi etenee, pörinä vahvistuu ja muuttuu eri näkemyksiä

integroivaksi työskentelyksi. Tapahtuu sulautumista. Sulautumisessa teema syvenee ja intresseistä syntyy yhteistä uutta: uusia projekteja, tuotteita, tuotekehitystyötä, palveluja – parhaimmillaan innovaatioita ja entistä palkitsevampia lopputulemia. Ammattikorkeakoulun perustehtävän mukaisesti yrityselämän yhteistyökumppaneiden kanssa yhteistyö tiivistyy ja yhteiset kehittämisteemat etenevät. OIS-prosessi vahvistuu sulautumisvaiheessa yhteistyössä Savonian eri alojen, eri vuosikurssien opiskelijoiden, sparraavien opettajien ja työelämäyhteistyökumppaneiden kanssa.

Poolitaso

Parhaimmillaan OIS-prosessissa päästään Pooli-tasolle, jossa syntyy jopa uusia innovaatioita. Monialaiset osaajat ja yhteistyökumppanit tekevät yhdessä entistä pidemmälle etenevää ja integroidumpaa yhteistyötä. Yhdessä synnytetään avointa ja innostavaa ilmapiiriä ja työskennellään tasavertaisesti. Kaikkien toimijoiden osaminen vahvistuu monialaisessa prosessissa ja tekijöiden rooleja käytetään joustavasti ja muutetaan tarkoituksenmukaisesti.

Poolitasolle pääsy edellyttää prosessin **kehkeytymistä, kokeilevuutta**, luovuutta ja innostuneisuutta. OIS-prosessille on erityistä, että siinä osallistujien kesken syntyy tutkiva ote ja yhteisöllinen noste. Työskentelystä **innostutaan aidosti** ilman suoritus- ja opintopistekeskeisyyttä ja tehdään yhdessä tavoitteesta totta.

OIS-prosessi kantaakin parhaimmillaan pooli-tasolle, jolloin luodaan yhdessä lisäarvoa, synnytetään uutta ja kehitytään itse oppimisprosessin myötä. Pooli voi erityisen hyvin onnistuessaan tuottaa jopa uusia innovaatiota. Tekemisen prosessi tuottaa par-

haimmillaan kaikille mukana toimijoille nosteen, ns. WOW-kokemuksen, jolloin toimijat kokevat saaneensa tekemisestä ja työskentelystä tavoitetta enemmän – oppineensa uutta ja vahvistuneensa asiantuntijana.

Matkalla kulttuurinmuutokseen

OIS-hanke on lisännyt uskoa ja vahvistanut uskallusta koko Savonian toimintakulttuurin muutokseen. Positiiviset kokemukset työelämläheisestä eri alojen monialaisesta yhteistyöstä, yhteisöllisesti luotu toiminta ja kokeilut (epäonnistumisetkin) ovat vahvistaneet yhteishenkeä ja muutosvoimaa. Seuraavassa kiteytetään OIS-prosessista nousseita onnistumisen kannalta kriittisiä piirteitä:

ROHKEUS LIIKKUA ROOLEISSA MUKAVUUSALUEEN ULKOPUOLELLE

- » Opiskelijoiden voimavarat ja muu aikaisemmin (toisaalla) hankittu osaaminen, taidot, valmiudet ja intohimot on otettava käyttöön kokonaisvaltaisesti ja luovasti sekä monialaisesti.
- » Opettajien rooli on olla sparraajina, ei ”jyrinä”, eli opettajat ovat mahdollistamassa ja tukemassa (sekä tarvittaessa ohjaamassa) oppimisprosesseja.

OIS-PROSESSIN KEHKEYTYVÄ LUONNE

- » Oppimisen kannalta yhteinen prosessi voi olla merkityksellisempi kuin sen tuotos. Tärkeää on esimerkiksi, että tutustutaan toisenlaisiin oppimiskulttuureihin ja etsitään yhdessä mahdollisia ratkaisuja spontaanisti esiin nouseviin ongelmiin ilman ennalta valmisteltua suunnitelmaa.

YHTEINEN OPPIMISPROSESSI NÄKYVÄKSI

- » Sosiaalisen transformaation mukaisesti kun toimitaan yhdessä myös kaikki toimijat muuttuvat, muuttavat toimintatapoja ja sitä kautta myös kehittyvät työelämävalmiuksissa ja vaikuttavat laajemminkin yhteisölliseen oppimisprosessiin. Näiden mallien tunnistaminen, mallintaminen ja jalostaminen yhteistyössä työelämän kanssa on erityisen tärkeää OIS-oppimisessa.

LISÄÄ DIALOGISUUTTA

- » OIS ei synny yksin suorittamalla. Se avaa väyliä ajatusten vaihtoon toisten kanssa ja parhaimmillaan lisää avointa dialogisuutta, jopa trialogisuutta, jossa kokemus yhteisöllisyydestä vahvistuu.

JAETTU INTOHIMO OPPIMISEEN

- » Luovuus voi kukoistaa kun hinkua on. Siksi toiminnan on oltava oppijan näkökulmasta ammatillisesti ja aidosti kiinnostavaa, mielekästä, palkitsevaa ja yhteisesti näkyväksi tuotua. Merkitykselliseksi koettu ja jaettu asiantuntijuus, jolla ratkaistaan aitoja ongelmia, lisää intohimoa oppimiseen. Jaetut onnistumisen kokemukset ja keskinäinen kannustus synnyttävät nostetta ja intoa oppia uutta ja heittäytyä yhdessä ratkomaan vaikeitakin asioita.

FYYSISESTÄ TILASTA LUOVAAN TILAAN

- » Oppimisympäristöissä eri tavoin muunneltavat tilat mahdollistavat OISmaista toimintaa, mutta ilman henkistä tilaa sekään ei riitä. Myös sosiaalinen media auttaa laajentamaan oppimisen tilaa ajattomasti ja avoimissa verkoissa.

JOUSTAVAT KÄYTÄNNÖT JA MONIPUOLISET MENETELMÄT KANSSAKÄYMISSÄ

» Tärkeää on päästä pois vanhoista luokkahuone-
ympäristöistä ja hierarkkisesta tiukasta lukujärjestys-
ten noudattamisesta resurssien joustavaan ja monialai-
sempaan soveltamiseen mm. reflektointia yhteisopetta-
juutta hyödyntäen ja työelämäcaseja entistä asiakasläh-
tisemmin lähestyen.

OISIA EI VOI PAKO(I)LLA

» Vaikka OIS kuuluu kaikille, ketään ei voi pakot-
taa toimimaan OIS-henkisesti. Henkilökohtainen suh-
de OISIin siis vaihtelee ja toisille se voi tarkoittaa pel-
kästään OISmaisten opintojaksojen suoritusta. Vastuu
ja valta on siis toimijalla itsellään. Se, mitä OISista voi
opiskelija, opettaja ja työelämäkumppani itselleen saa-
da, on jokaisesta itsestä kiinni.

Pienetkin toimintatapojen muutokset, uusien ideoiden luovat
sovellukset ja yhdessä toteutetut monialaiset prosessit, ne kaikki
osaltaan luovat uutta oppimiskulttuuria. Mikäli OIS-toiminnassa
voidaan pitää yllä itseään korjaavaa ja dialogisuutta vahvistavaa
lähestymistapaa, vaikuttaa OIS-ajattelu parhaimmillaan koko Sa-
vonian oppimiskulttuuriin ja sen muutokseen. Dokumentoidut ja
testatut osaprosessit antavat aineksia itseään uudistavaan, osal-
listujia energisoivaan ja innovatiiviseen OIS-oppimiskulttuuriin,
jossa halutaan toimia innolla mukana. Hankkeen päätyttyä OIS-tu-
levaisuus rakentuu Savonian OIS-linjausten monipuoliseen sovel-
tamiseen käytännössä. Yksi voimavara tässä kehittämistyössä on
OIS-opinnäytetöiden esiin nostamat opiskelukulttuuriin muutos-
tarpeet ja ehdotetut ratkaisut. Organisaation johdon tuki ja valtuu-
tus käytännön muutoksiin luovat perustan OISin avoimelle tule-
vaisuudelle.

Lähteet

Ateah C.A., Snow W., Werner P., MacDonald L., Metge C., Davis P., Fricke M., Ludwig S. & Anderson J. 2011. Stereotyping as barrier to collaboration: Does interpersonal education make a difference? *Nurse Education Today*, 31, 208–213.

Barr H., Freeth D., Hammick M., Koppel I. & Reeves S. 2006. The evidence base and recommendations for interprofessional education in health and social care. *Journal of Interprofessional Care*, 20, 75–78.

Chan E.A., Chi S.P.M., Ching S. & Lam S. KS. 2009. Interprofessional education: the interface of nursing and social work. *Journal of Clinical Nursing*, 19, 168–176.

Engeström, Y. 1999. Innovative learning in work teams: Analyzing cycles of knowledge creation in practice. In Y. Engeström, R. Miettinen & R-L. Punamäki (eds.) *Perspectives on activity theory*. Cambridge: Cambridge University Press, 377–404.

Engeström, Y. 2000. Situated learning at the threshold of the New Millenium. In J. Bliss, R. Säljö & P. Light (eds.) *Learning Sites. Social and Technological Resources for Learning*. Advances in learning and instruction series. Earli, Pergamon, 249–292.

Engeström, Y. 2002. *Kehittävä työntutkimus. Perusteita, tuloksia ja haasteita*. Hallinnon kehittämiskeskus. 3. painos. Helsinki: Edita Prima.

Engeström, Y. 2004. *Ekspansiivinen oppiminen ja yhteiskehittely työssä*. Tampere: Vastapaino.

Gröhn-Rissanen, M., Laulainen, S. & Leinonen, P. 2013. OIS tilana – Matalan kynnyksen ”pörinäpaikka” & uudenlaisen oppimisen (k)ehto. *AMK-lehti* No 2 (2013). [Julkaistu: <http://www.uasjournal.fi/index.php/uasj/issue/view/88/showToc>]

Juntunen, A-L. 2010. *Uusia työtapoja päiväkotityöhön. Tutkimus sosionomi (AMK) -koulutuksen asiakastyön harjoittelusta*. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Sarja E 115. Oulu.

Juntunen, A-L. 2013. Avainkumppanimalli sosiaalialan asiantuntijuutta rakentamassa: OIS -ajattelun sovellus sosionomi (AMK) -aikuiskoulutukseen. Teoksessa P. Atjonen (toim.). *Työ arvonsa ansaitsee. Juhlakirja 113 -vuotisen kajaanilaisen opettajankoulutuksen kunniaksi*. Tampere. Suomen yliopistopaino Oy.

Kivinen, T. 2008. *Tiedon ja osaamisen johtaminen terveydenhuollon organisaatioissa*. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 158. Kuopio.

Lave, J. 1989. *Cognition in practice*. Cambridge: Cambridge University Press.

Lave, J. & Wenger, E. 1991. *Situated learning: Legitimate peripheral participation*. Cambridge: Cambridge University Press.

Nonaka, I. & Konno, N. 1998. The Concept of "Ba". Building a Foundation for Knowledge Creation. *California Management Review* 40 (3), 40–54.

Tuomi-Gröhn, T. & Engeström, Y. (toim.) 2001. *Koulun ja työn rajavyöhykkeellä. Uusia työssä oppimisen mahdollisuuksia*. Helsinki: Yliopistopaino.

Tynjälä, P. 1999. *Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita*. Helsinki: Kirjayhtymä.

Tynjälä, P. 2010. Asiantuntijuuden kehittämisen pedagogiikkaa. Teoksessa K. Collin, S. Paloniemi, H. Rasku-Puttonen & P. Tynjälä (toim.) *Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus*. Helsinki: WSOY, 79–95.

Tynjälä, P. & Kallio, E. 2010. Integrative pedagogy for developing expertise in higher education. (Käsikirjoitus)

Vataja, K. 2012. *Kehittyvä työyhteisö. Itsearviointin hyödyntäminen työyhteisön kehittämisessä kunnallisessa sosiaalitoimessa*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Tutkimuksia 86.

Vidgrén, M. 2009. *Koulutusinnovaation tukemisen ja johtamisen mallintaminen. Tapaustutkimus monialaisen ammattikorkeakoulun terveys- ja liiketalousaloilta*. Akateeminen väitöskirja. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 178. Kuopio.

Vidgrén, M. & Rissanen, R. 2013. Oppimisen ja tutkimisen yhteispeli – Savonia-ammattikorkeakoulun OIS-malli. (Käsikirjoitus)

OIS-SOI!

Open Innovation Space - Suuntana Oppimisen Ilo
Kohti työelämäläheistä ja opiskelijakeskeistä koulutusinnovaatiota

ROHKEUS LIIKKUA ROOLEISSA MUKAVUUSALUEEN
ULKOPUOLELLE

OIS-PROSESSIN KEHKEYTYVÄ LUONNE

YHTEINEN OPPIMISPROSESSI NÄKYVÄKSI

LISÄÄ DIALOGISUUTTA

JAETTU INTOHIMO OPPIMISEEN

FYYSISESTÄ TILASTA LUOVAAN TILAAN

JOUSTAVAT KÄYTÄNNÖT JA MONIPUOLISET
MENETELMÄT KANSSAKÄYMISESSÄ

OISIA EI VOI PAKO(II)LLA

JULKAISUSARJA **D4/1/2014**
ISBN: 978-952-203-184-6
ISSN: 1795-0848